

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Pars Prima de vita Christiana, ejusque fine, & officiis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

P R I N C I P I A,
 ET
 D O C U M E N T A
 V I T Æ C H R I S T I A N Æ.
 P A R S I.
 De Vita Christiana, ejusque fine, & officiis.

S. I.

De tribus generibus Christianorum.

Cum omnem Christianorum multitudinem in Catholica Ecclesia viventium, eorumque mores & instituta veluti è specula prospicio, tria quasi eorum genera mihi videor deprehendisse. Unum est eorum, qui Christi doctrinam, & exempla in spiritu & veritate sectantes se re & nomine Christianos esse perpetuam & exactissimam Evangelicam perfectionis exercitatione ostendunt: Deo enim fervientes, & in lege ejus die ac nocte meditantes carnem suam cum desideriis, & concupiscentiis crucifigunt, nullis adversitatibus victi, nullis prosperitatibus depravati. In hoc autem genere nonnulli eminent, quorum virtutes ultra humanam conditionem asturgunt. Servant siquidem continentiam usque ad tenuissimum victum & perpetuum jejunium: puritatem custodiunt usque ad cujuscumque etiam licitæ delectationis contemptum: patientiam exercent usque ad cruces & flammam: seipsum abnegant usque ad omnimodam abjectionem, & odium sui: divitias spernunt usque ad patrimonia distributa pauperibus: Deum diligunt usque ad supremum gradum, qui in hac vita haberi potest: omnes denique virtutes in gradu heroico possident, ita ut mirentur cæteri, qui eos vident, & fateantur imbecillitatem suam, quia ad tantam perfectionem pervenire non possunt. Sed horum numerus ad paucissimos redigitur, & vulgè ignotos, qui sibi, ac mundo mortui, & crucifixi vitam degunt absconditam cum Christo in Deo.

Alterum illos complectitur, qui orthodoxæ fidei professione contenti his rebus dumtaxat, quæ foris apparent, Christiani hominis officia contineri arbitrantur; timentes quidem Deum, sed & idolis suis servientes. Ad Sacramenta frequenter accedunt, sed tantam animi remissione & solordia, ut ex frequentia nihil proficiant; à gravioribus peccatis abstinere satagunt, leviora negligunt: exteriores Religionis actus non omitunt; sed terrenis affectibus immerfi, sibi que semper & propriis commodis addicti, quid sit vita interior, quid perfectio Christiana, quid ascensus mentis in Deum, quid abnegatio rerumque omnium abdicatio, sine qua neminem posse suum esse discipulum toties Christus docuit, aut prorsus ignorant, aut discere nolunt: & si quis eis sanctioris vitæ documenta proponat, illa ad Monachos, & ad Anachoretas ablegant stulto & lachrimabili errore decepti.

Tertium genus illos omnes comprehendit, qui ideo Christiani dicuntur, quia à Christianis parentibus orti, & aqua baptismatis regenerati inter Christianos commorantur: moribus autem deteriores sunt infidelibus, improbi, sceleribus pleni, abominabiles, quorum immensa multitudo est.

S. II.

Tertium genus Christianorum describitur.

HI sunt qui ore Deum fateantur, factis negant: corpus enim suum ejusque commoda nimis amantes, & sæculi legibus pertinaciter adherentes contra Evangelicam veritatem ita se obdurant, ut se esse Christianos penè erubescant.

Foyent

Fovent quotidè peccata sua, & flagitiis in consuetudinem versis etiam verecundiam perdidierunt. Nihil sapiunt nisi terram, bonaque & mala solius corporis voluptate perpendunt, & sic omnes vitæ suæ actus disponunt, ut veluti bruta animalia corporis sensibus obsequantur. Maximum bonum judicant opes, quas si bonis artibus nequeunt, malis assequi student. Nihil illis turpe, nihil indignum, dummodo pecuniis affluant & dignitatibus, quibus ad injuriam Creatoris sacrilegè abutuntur; & quod olim de quibusdam Cræcis dictum legimus, ædificant quasi semper victuri, vivunt quasi alterâ die morituri. Hæc autem faciunt, quia verbis domini non credunt, & humanæ conditionis obliti longam sibi annorum feriem pollicentur. Quiescunt in rebus transeuntibus, quæ rursus ab aliis occupandæ sunt, nihil solliciti de permanentibus, quia de Æternitate non cogitant. Torquet illos ambitio, dissolvit libido, inflat superbia, lacerat invidia, agitant cupiditates, & justitiæ fastidio laborantes sic Dei mandata averfantur, ut ferè etiam execrentur. Clamat Christus beatos esse pauperes, beatos qui lugent, qui persecutionem patiuntur: isti ex adverso beatos illos dicunt, qui divitiis ad satietatem abundant, qui super alios dignitate eminent, quos omnes venerantur. Edixit ille suum Discipulum esse non posse, qui non renuntiat omnibus quæ possidet: isti, quæ habent, cum amore retinent, cum dolore amittunt; imo & aliena concupiscunt, & si nemo prohibeat, cum injuria rapere parati sunt. Aliqui etiam Ecclesiæ addicti, qui solum Christum partem suam esse professi sunt, suæ promissionis immemores nummos non cessant nummis addere, possidentes sæpenumero sub Christo paupere quæ sub locuplete mundo non habebant. Præceptum Domini est, ut diligamus inimicos nostros, atque his, qui nos oderunt beneficia rependamus: isti & odio habent, & contumeliâ afficiunt, & si factis nequeunt, saltem animo offendunt. Jubet ille: ut auferenti tunicam dimittamus & pallium, ut dexteram maxillam percutienti sinistram prebeamus: quis est qui obtemperet? imò quis est qui hoc sive mandatum, sive consilium non contemnat, non irrideat? Percurrat qui voluerit Christi Evangelium, ejusque sectatores recenset, paucissimos reperiet, qui ad ejus præscriptum vivant, qui ipsum quâ par est æstimatione, & veneratione prosequantur. Sed nec legere, nec audire dignantur, & iniquas mundi fabulationes, atque insanias falsas Verbo Dei

anteponunt, vel ex hoc ostendentes se ad illos pertinere, qui Verba Dei non audiunt, quia ex Deo non sunt. Cum sit igitur hominis Christiani Deo fideliter credere, ejus consilii obsequi, ejus parère mandatis; sit absque dubio, ut qui hæc spernit & conculcat, Christianus non sit: fides enim sine operibus mortua est, nec quidquam prodest magni nominis prærogativa, si mores illi & officia non consentiunt. Inter Christianum & infidelem non sola fides discrimen ponere, sed vita etiam & mores debent, ut vera Religio à falsa operibus distinguatur. Qualis enim fides illorum esse potest, qui sic Deo credunt, ut ejus mandata contemnant? Similes dæmoni isti sunt, qui credit, & contremiscit: atque utinam deteriores non essent, nam dæmon credulitatem habet & timorem: hi fidem jactant, timorem non habent.

§. III.

Peccatum originale causam esse omnium malorum.

Causam hujus pravitatis nemo potest ignorare, cui nota sit primi hominis prævaricatio. Amisâ enim justitiâ originali in tot mala incidit vitiatæ naturæ massa damnata, ut eorum multitudo omnem vincat eloquentiam. Hinc vita traducitur plena laboris, & doloris, plena vitiiis, & iniquitatibus, suoque pondere proclivis ad malum. Hinc horrenda illa profunditas ignorantæ, quæ mentem nostram tenebrosâ quâdam caligine involvit: hinc cæca & indomita concupiscentia, quæ animam deprimit, & affigit humi. Hinc aversio à Deo, & amor rerum pereuntium, atque ex hoc mordaces curæ, infana gaudia, lites, discordiæ, rixæ, hæreses, sacrilegia, infandæ libidines, ac totius ferè humani generis æterna damnatio. Illa siquidem fuit impiæ rebellionis justissima pœna, ut qui propria voluntate in superbiam elatus Deum deseruit, ab eo desertus sit; & qui libero arbitrio bene uti noluit, cum posset: jam ipso ad bonum uti, & Deum diligere sicut oportet, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, aut quæ recta sunt, cogitare nequeat, nisi gratia & misericordia divina ipsum excitet, & præveniat. Homo igitur sibi relictus amoris sui pondere ad se ipsum convertitur, sibi que soli incubans, in se tamquam in centro requiescit. Atque utinam omnes Christiani

stiani hanc veritatem bene perciperent; nam si se captivos esse sub lege peccati, & ad omne bonum ineptos agnoscerent, ab eo utique auxilium continuè & ferventi oratione peterent, qui operatur in nobis & velle, & perficere; & à quo omne lumen, & robur, & omnis sufficientia nostra procedit. Sed jacent plerique in profundo sepulchri, & miserando errore delusi suam cœcitatē, suosque languores amant, & se sanos existimant, quia nesciunt se aegrotare.

§. IV.

Occasio, & scopus hujus Libelli.

HÆc cum sæpius mente revolverem, vitæque transactæ perditos dies in amaritudine animæ meæ recogitarem, duplex me cura invasit, quarum una præteritum tempus, altera futurum respiciens, de utroque anxium & sollicitum reddidit. Nam si dies antea actos simul adesse jubeo, & serium de iis examen instituo, horrore mihi sunt tot Divinæ legis prævaricationes, & toties violata Fides, quæ Christo in Baptismate nomen dedi, abrenuntians Sathanæ, cunctisque operibus, & pompis ejus: puderque me gratiæ Dei infidelem fuisse. Si vero mentis obtutum in ea figo, quæ ventura sunt, Dei tremenda judicia, expavescō, & veniæ ac salutis incertis totis artibus contremisco. In his igitur angustiis constitutus, statui, Deo opitulante, mihi ipsi primum, tum aliis, quos eadem calamitas premit, efficaciter succurrere, & remedia præscribere, quæ semper in promptu sint, ut imbecillitas memoriæ assiduâ lectione reparatur, viamque perfectionis arripere cupientibus proluxæ inquisitionis labor absit. Nam quia omnis disquisitio veritatis fit ex quibusdam principiis, quæ à Philosophis Axiomata, à Medicis Aphorismi dicuntur, quibus præcipuarum rerum compendium ac veluti medulla continetur; propositum mihi est in hoc Libello, quidquid de Vita sanctè instituenda in sacra primum Scriptura, tum in Codicibus sanctorum Patrum, & piorum Scriptorum diffusè legitur, ad certa quædam, & magis necessaria Vitæ Christianæ Principia restringere, quæ brevia sint & concisa, & paucis multa comprehendant. Porro hoc unum est necessarium, à quo summa rerum vitæque beatæ to-

ratio dependet, scire quid sit Christianè vivere. *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucratur, anime vero suæ detrimentum patitur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? (Math. 16. 26.)* Quid verò perverius magisque insanum aut dici, aut fingi potest, quam Christiani nomine gloriari, vitamque prorsus alienam à Christi doctrina, & exemplis instituere? Vanum est nomen, cui vita non congruit.

§. V.

Cur Vita Christiana documenta multi discunt, pauci exequuntur.

HÆc autem Præcepta facile possunt omnes legere, discere, & meditari; sed quod valde dolendum est, eorum germanam vim, & notionem pauci assequuntur. Facile omnes agnoscimus iter ad Cœlum parandum esse abnegatione, jejuniis, vigiliis, carnis castigatione, multisque tribulationibus, sed in actionibus nostris aliter sentire videmur. Facile dicimus, oportere Christianum calumnias, persecutiones, tormenta, & ipsam mortem libenter pati; sed cum hæc mala proxima sunt, cum vitæ periculum imminet, tunc caligo mentem obumbrat, & quod antè dilucidum videbatur, incredibili obscuritate circumfusum apparet. Humiles sumus, cum à nemine vilispemur: patientes, cum nihil molestiæ occurrit. Documentis Vitæ Christianæ assentimur, quando nos non attingunt: cum vero ad nos pertinent, tunc irrepunt terrenarum cupiditatum illecebæ, mentemque confundunt; & ea in molliorem sensum, nobisque commodiorem interpretamur. Latet enim veritas caligine obvoluta, eamque oderunt homines ob infitam illi austeritatem, quam natura nostra peccato vitata pati non potest; & quia virtutibus amaritudo, vitii voluptas admixta est, illa offensi, hæc delinuti præcipiti cursu in vitia ruunt, & posthabita veritate mendacium amplectuntur. Quod si aliquando Præceptores audiunt, qui ipsam veritatem proferant, ac veluti oculis exponant, quamvis agnoscant se in tenebris, & umbra mortis ambulare, & aliquo modo ad lucem aspirare incipiant, in suas nihilominus tenebras relapsi oculos claudunt, ne oblatum lumen aspiciant, similes dormientibus, qui

experi-

expergisci conantur, sed alto sopore demersi, protinus in somnum remerguntur. Nemo igitur mirari debet, si multa proponimus, nihil excusimur; tamen quia difficultates, quæ in bonis actionibus solent occurrere, non prævidemus, illisque apparentibus retrocedimus, tum quia magis in propriis viribus, quam in Dei adiutorio confidimus, & ideo ingruente tentatione deficimus, ut discamus non nostræ virtutis esse, sed Divinæ misericordiæ, quod vincimus: tamen quia denique multam speculationi, parum affectui incumbimus, & leges bene vivendi in doctrina potius, quam in conscientia habere volumus, scientiam Divinam studiosè inquirentes, non ut mores habeamus quos illa instituit; sed ut ad hominum laudes per ejus ostentationem perveniamus. Inanis autem labor est sapientiam discere, & insipienter vivere.

§. VI.

Regulas Evangelicæ perfectionis non solis Religiosis, sed omnibus Christianis traditas esse.

Quia plurimi sunt, qui tradita à Christo Christianæ perfectionis documenta nec discere, nec servare volentes, ne illa temere abjecisse videantur, ad illos dumtaxat spectare asserunt, qui claustris inclusi à seculi curis alieni sunt; ostendam evidenter quam sit inanis & falsa eorum persuasio, ut hoc errore sublato veritas patefacta clarescat. Verissimum quidem est, duplici statu Christianorum vitam distingui, mundano, & religioso; uterque tamen, diverso licet tramite, ad eundem terminum tendit: & quod attinet ad praxim virtutum, ad mundi contemptum, ad paupertatem spiritûs, ad amorem Crucis, par utriusque conditio est, hoc solo intercedente discrimine, quod Religiosi solemnium votorum ac regularum vinculis divinsti, strictiori jure quam mundani ad perfectionem tenentur, in reliquis una & eadem vitæ ratio ab utrisque requiritur, unum & idem Evangelium omnibus prædicatum est. Cumque Deus nihil præcipiat nisi Charitatem, nihil prohibeat nisi cupiditatem, nulla in his differentia, nulla exceptio personarum reperitur. Præcepit Salvator noster, ne quis verbum otiosum loquatur, rationem de illo redditurus in die judicii, ne quis irascatur, ne quis concupiscat,

nec ullam videmus positam esse distinctionem inter Monachos, & conjugatos. Simili modo cum dixit beatos esse qui lugent, infelices qui rideant: cum docuit, nos oportere semper orare, omnibus renuntiare, vitam odisse, nos ipsos abnegare, injurias patienter ferre, intrare per angustam portam, nullum certè hominum genus exclusit. Paulus item Apostolus, cum omnibus Christianis etiam conjugatis filiosque nutrientibus scriberet, nonne ab illis omnem exigit vitæ Monasticæ disciplinam? habentes, inquit, alimenta, & quibus regamur his contenti sumus (1. Tim. 6: 8.) Quid amplius ab Anachoretis requireret? Petrus quoque & Jacobus Apostoli, nonne ad omnes Christi fideles scribebant, cum eos hortabantur, ut essent sancti, integri, perfecti, in nullo deficientes, (1. Petr. 1: 15. Jac. 1: 4.) Christus denique cum dixit, Estote perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est (Math. 5: 48.) sermonem habuit ad omnes in se credentes, quibus altissimum Sanctitatis scopum præfixit, ut omnes qui per adoptionem Filii Dei nominamur, & sumus, Patris Perfectionem æmulemur. Magna itaque cunctis Christianis sanctitatis necessitas indicta est, ne à paterna hæreditate tantquam degeneres excludantur.

§. VII.

Hujus Libelli utilitas, & exhortatio ad perfectionem.

Idèò contemptis omnibus, quæ bona mortales putant, huic soli curæ incumbendum est, ut per Christi vestigia ad Evangelicæ perfectionis culmen properemus. Ad hoc referuntur quæcumque in hoc Libello collecta sunt, ut superatis sensuum præstigiis, & veritate comprehensâ, quasi in Regionem originis nostræ revertamur, de vitiis triumphaturi, & in perpetuum regnaturi. Filii hujus sæculi persuadere conantur, perfectionem rem difficillimâ esse, nec posse in hoc mundo inveniri, ut segnis effectus homo quærere non audeat, quod se consequi posse desperet. Sed volenti nihil difficile, & quidquid arduum est, gratia Dei facile reddit. Tanta est autem pulchritudo justitiæ, tanta jucunditas æternæ lucis, tantus splendor incommutabilis veritatis, ut si unius tantum

tum diei morâ in ea manera liceret, innumera- biles huius vitæ anni pleni delitiis, & omni af- fluentiâ temporalium bonorum, merito contem- nerentur. Scriptum est enim, *Quia melior est dies unâ in atriis tuis super millia* (Psal. 83.) Ne- mo autem mirari debet, si quæ aliquando in hoc tractatu repetita occurrent; connexa sunt enim virtutum documenta, & hæc est vis veri- tatis, ut quo propius ad ipsam accedimus, eò frequentius in eandem incurramus. Si quæ ve- rò aspera & difficilia, si quæ graviora, & hu- manæ fragilitatis vires excedentia videantur, meminisse iuvabit regnum cælorum vim pati, nec esse condignas passiones huius temporis, quamvis unus omnes sustineat, ad futuram Glo- riam, quæ revelabitur in nobis. Brevis labor est, merces æterna.

S. VIII.

Quam necessaria sit Christiano ultimi finis consideratio.

Nec verbis exprimi, nec mente concipi potest, quanta sit inter Christianos ul- timi finis ignorantia. Si nulla esset æternitas, si nihil post hanc vitam sperandum aut timendum foret, numquid aliter viveremus? Paucissimi sunt, qui serio considerent, hoc unum sibi & gravissimum negotium in hac vita peragendum esse, ad quod omnia dirigere, cui totis viribus incumbere oportet, ut quisque scilicet finem suum consequatur, qui propter se appetitur, & non refertur ad aliud, de quo Philippus Apostolus loquebatur cum dixit, *Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis* (Ioan. 14: 8.) Finis enim, qui est Deus, ejusque clara visio sufficit nobis, quia ejus non erit finis. Cætera nugæ, & vanitates sunt, & afflictio spiritus. Docet nos corporis figuratio ad quid nati simus. Erecto enim vul- tu creavit nos Deus, ut cælum aspiciamus, unde origo nostra, ubi patria est. Plerique tamen pecudum more in terram proni nihil quærunt, nihil sapiunt nisi terram; ac veluti lethargo oppressi vix ad magnos clamores, atque etiam ad- moto igne, caput attollunt. Tum paucis ver- bis imperfectè prolatis rursus obdormiunt, & verba salutis nec audire volunt, nec audita per- cipiunt. Verbum Domini est, *Quærite pri- mum regnum Dei, & iustitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis* (Matth. 6: 33.) Nos

autem de regno Dei nihil solliciti, pecuniam pri- mum quærimus; & sæculi dignitates atque vo- luptates: & huic soli curæ intenti sumus. Ille docuit nos, unum esse necessarium (Luc. 10: 42.) nos in multa diffrahimur, quæ nihil aliud sunt, quam impedimenta salutis. Ait ille, ut eadem hominibus faciamus, quæ nobis volu- mus ab illis fieri (Matth. 7: 12.) nos ex adverso ea facimus aliis, quæ nolumus ab illis pati. Ille dixit, *Nolite judicare* (Matth. 7: 1.) nos alio- rum severissimi judices. In fratrum oculis festu- cas arguimus, trabes in nostris non videntes. Præcipit ille, ut ipsum toto corde, & super omnia diligamus (ibid. 22: 37.) nos opes, & voluptates plusquam ipsum amamus præferen- tes ei quidquid naturæ depravatæ errores fove- vet, quidquid blanditur concupiscentiæ. Ina- nis igitur est, quod ad nos attinet, prædicatio crucis, inutilis incarnatio Verbi, inefficax vir- tus Sacramentorum, quandoquidem ita vivi- mus, ac si nullam Dei & ultimi finis notitiam haberemus. Cumque vita cujusque animalis in operatione sibi congrua consistat, nostra autem propria operatio sit cognitio, & amor Dei, quidquid operamur huic fini conveniens, salu- tare est; quidquid extra illum, inutile & va- num: quidquid contra illum, perniciosum.

S. IX.

Cum omnes velint esse beati, cur non omnes beati sint.

Omnia qui ratione utuntur certa senten- tia est, velle homines beatos esse. De ipsa autem beatitudine multæ, & magnæ contro- versæ excitatæ sunt, in quibus Philosophi studia sua & otia contriverunt, ut discerent, quæ sit vita beata, cujus appetitio Christianis, & infi- delibus, sapientibus & insipientibus communis est. Sed in quo vera beatitudo consistat, feli- Christiani norunt, qui fide credunt fontem totius felicitatis, & finem omnium appetitionum Deum esse, qui est summum bonum & finis ulti- mus, quem super omnia amare debemus, ut in ejus fruitione quiescamus. Satis autem deplorari non potest innumerabilium Christianorum cœca perversitas, qui cum beatitudinem vehe- menter exoptent, nihil tamen agunt, quo il- lam adipisci valeant: ita enim deluditur eorum

mens, falsâ quâdam felicitatis imagine, ut præsentium suavitate illecti nihil appetant, quod sensum excedat. Ideo beati esse volunt, nec possunt; quia actiones suas ad finem ultimum dirigere nolunt, ex quo fit, ut miseri sint, non quod velint miseri esse, sed quoniam ea volunt, ex quibus inevitabilis miseria sequitur, ipsis etiam invitis. Sicut in circulo quantumvis amplo unum est medium, quod centrum vocant, ad quod omnes lineæ vergunt, & quamvis circuli ambitus in partes innumerabiles secari queat, nihil tamen verè est præter illud unum, quod quasi quodam aequalitatis jure omnibus dominatur: ita animus unum Deum semper querere, & ad illum tendere debet, à quo si recedit, multitudine obruitur, quæ ipsum unum invenire non sinit. Hoc unum à nobis exigit Deus, quia hoc solum necessarium est. Cætera omnia si desint, nihil necessarium deest, quandoquidem nec quod vivamus necessarium est. Quod si vita necessaria non est, multò minus quæ ad illam spectant. Qui autem vivit necessitate officii, uni Deo vivere & servire debet. Ita enim in hoc mundo constituta est rationalis creatura, ut si convertatur ad bonum incommutabile, fiat beata, si ab eo avertatur, misera fit.

§. X.

Omnia ad Deum referenda esse purâ intentione.

Cum omnes in hoc mundo peregrini simus, & viatores, qui ad patriam pergimus, necessarium nobis est indefinenter progredi, ac seriò disquirere quò tendamus, quò fine, & quâ intentione operemur, & ad quid præsentibus studiis spectemus. Homo enim operatur propter finem, & quò purior est operantis intentio, eò perfectius est opus. Bonum opus intentio facit, intentionem dirigit fides. Sæpiorum, & reproborum est illa vox, *Ergo fruamur bonis quæ sunt* (Sap. 2: 6.) nam Deo frui, creaturis uti debemus. Et omnes quidem creaturæ, quantum est ex parte Dei, semitæ sunt, & modi, quibus ad ipsum perducimur: malitiâ verò nostrâ impedimenta fiunt, quibus ab eodem avertimur, & à scopo abducimur: quoniam, ut ait Sapiens, *Creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem amandus hominum, & in*

inscipulam pedibus insipientium (Sap. 14: 11.) Insipientium, inquit, qui Deum ducem non sequuntur, qui ab ejus lumine mentis oculos avertunt, & decus creaturarum amantes in umbra, & obscuritate perambulant, eò languidiores ad perferendam Dei lucem effecti, quò magis umbræ inhærent. Quod si omnes creaturæ ad hoc conditæ sunt, ut iis utamur ad finem ultimum consequendum, avellenda ab illis affectio est, & ad Deum transferenda, qui finis est. Etenim finis appeti, & amari debet sine fine, & termino, quia ejus bonitas summa est & independens, illa verò, quæ ad finem perducunt, eatenus amantur, quatenus ad ipsum finem consequendum juvant, à quo eorum bonitas pender. Christiani igitur hominis est, quidquid cogitat, quidquid loquitur, quidquid agit, ad Deum referre, non ore dumtaxat, aut minus fervidâ spiritus applicatione, sed toto animi conatu, & affectu à rebus terrenis prorsus avulso: nam sæpè decipimur specie recti, & relabimur in nos ipsos, nostrâ potius commoda, in ipsis etiam spiritualibus exercitationibus, quam Deum querentes. Ideò Scriptura dicit arctam & difficilem esse viam Salutis, quia natura corrupta Divinis rationibus ac puræ intentioni repugnat, & ad se omnia refert: cum autem hæc repugnantia assiduo usu, & delectatione Divinæ legis superata fuerit, lata fit via, lævia mandata, ju gum suave.

§. XI.

Undè proveniat quod plerique à fine aberrant.

Præclare & ex alta sua sapientia mortalium Sapientissimus dixit, *Sculorum infinitus est numerus*, (Ecc. 1: 15.) Maxima enim, ac penè infinita hominum turba, intolerabili ac perpetuis lacrymis deplorandâ insanîa transigit in nugis dies suos, carnem spiritui, tempus æternitati, terrena Divinis præponens, donec miserabilis vitæ actio in horribilem mortis tragediam definit, & in puncto ad inferna descendunt. Si de lite vincenda, de acquirenda possessione, aut de consequenda dignitate sermo sit; nulli parcitur labori, exhauritur ararium, evolvuntur libri, præca monumenta excutuntur. At cum agitur de Cœlesti regno, de sempiterna beatitudine adipiscenda, dormiunt omnes,

omnes, nemo excitatur, nulla diligentia, nulla cura adhibetur. Pro his quæ corpus afficiunt & lædunt, cujusmodi sunt fames, sitis, frigus, ætus, dolores, infirmitates, senla habemus infallibilia, ex quibus fit, ut omne studium nostrum, omnisque industria in his evitandis continuo occupetur. Ad animæ autem famem, frigus, aegritudinem, & alia mala, omni profus sensu caremus, ac si pars hominis nobilior & excellentior, quàm vivimus, quàm ratiocinamur, quàm similes Angelis sumus, aut omnino non esset. Vincit nimirum, & prævalet pars animalis, & hæc fragilis vita plus diligitur, quam sempiterna, nec in alio omnis nostra sollicitudo attentius occupatur, quàm ut homo brevi moriturus aliquantò serius moriatur. Provenit hoc, primum ex crassa & supina ignorantia, sive potius ex inadvertentia, nesciunt enim plerique, aut non considerant, ad quid conditus sit homo, quem sibi debeat in omni parte vitæ suæ scopum præfigere, & quàm viam ad illum possit pertingere, sicut scriptum est, *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recogitet corde (Ierem. 12: 11.)* Provenit ex multitudine, & sævitia hostium in nos irruentium, quorum laqueos nemo potest evadere, nisi à Domino exercituum conterantur. Cingunt enim nos, & obsident caro fragilis, mundus blandiens, & agmina dæmonum insidiantium. Provenit ex defectu luminis, cujus in mundo profundâ nocte sepulto maxima inopia est, nec illud in oratione ab eo exquirimus, qui solus potest disculis tenebris mentem nostram illuminare. Provenit tandem ex segnitie, & inconstantia, quia virtus in desiderio est, & non in opere: & cum ad praxin veniendum est, difficultate territi recedimus. Et omnes quidem ad Christum pervenire velent, sed post illum ire nemo vult: eo frui velent, sed non imitari: ipsum assequi desiderant, sed non sequi. Vellent licet sine labore, coronam sine certamine. Placent præmia, displicet lucta.

§. XII.

Decipimur specie recti.

OMNIS mundi felicitas, & quidquid vulgus amat ac plurimi æstimat, instat pecturæ est, quam si quis ad falsum & exiguum lumen præsentis temporis, quasi ad lumen lucernæ intueatur, speciem aliquam pulchritudinis

habere videtur, quàm allicit, & trahit ad se: sed si ad lucem æternitatis, quasi ad radios fulgentissimi Solis introspiciat, clarissime perspiciet nihil aliud esse, quàm deformem & vix adumbratam imaginem, & incompositam linearum confusionem. Obscura nimirum est oculis mundi lux Evangelii, quæ in tenebris lucet, sed tenebræ eam non comprehendunt. Hæc sola nos illuminat, ut, quid intersit inter bonum, & malum, inter verum, & apparens, discernere, & pretiosum à vili separare valeamus. Per hanc veritatem cognoscimus, quæ permanet in æternum, quæ habitat in interiori homine, instruens nos non hæere in pulchritudine creaturarum; sed earum nitorem ita percurrere, ut ad rerum omnium Conditorem per amorem recurramus. Hæc docet nos soli Deo adherere, omnemque fiduciam in ipso ponere, non in principibus, non in amicis, nec etiam in fratribus, quia, cum singuli propria principia, & fines habeant, proprioque commodo studeant, tamdiu nobiscum erunt, quamdiu nos utiles credent ad proprios fines consequendos: cum verò ex nobis nullum emolumentum sperabunt, procul à nobis recedent. Cavendum igitur, ne species decipiat nos, ne solatium & felicitatem quæramus in creaturis quæ non sunt, nec pretium habent nisi ab errore vulgi, & ab ignorantia, & cecitate nostra, relicto Deo bonorum omnium fonte, qui solus verè est, & extra quem nec quies, nec pax reperitur. Infelicissimus homo est, qui ab eo recedit, qui summus est.

§. XIII.

Humana vitæ cursus, & perversitas.

HOc circulo humanæ vitæ cursus irrequietâ vertigine perficitur, & circumvolvitur. Edunt homines, bibunt, dormiunt, rursusque surgunt, ut iterùm gulæ & somno indulgeant. Opes congregant, & non est finis acquisitionis eorum. Jucundè vivere volunt, tardius mori. Inter baptismum, & extremum halitum congeries quædam & confusio intercedit Sacrarum, & profanarum actionum, Sacramentorum, & criminum, Confessionum & lapsus. Nulla dies sine labe transigitur, omnesque passim in incertum currunt absque ulla sui finis consideratione. Et omnes quidem currunt, sed

sed pauci omnino sunt, qui perveniant ad metam. Non enim considerant, qualis in Cœlo gloria parata sit illis, qui triumphato sæculo Christi fidem, & legem custodiunt. Fecit Deus mundum, & in eo creavit hominem ad imaginem & similitudinem suam, tribuens illi intellectum, ut Factorem agnosceret; voluntatem, ut diligeret, memoriam, ut memor esset mandatorum ipsius ad faciendum ea; sensus ad serviendum ei; linguam ad enarrandas & decantandas laudes ejus. Universa autem, quæ in mundo sunt, propter hominem condidit, eique cuncta subjecit, ut ipse Creatori subiectus rebus omnibus ad salutem suam & ad Dei gloriam uteretur. Sed voluptatum illecebris depravati mortales ad infima deprimuntur, Deique donis tam interioribus quam exterioribus, scientiis, divitiis, honoribus, ipsaque valetudine, & vitâ non nisi ad commoda corporis, & ad injuriam Creatoris utantur: quibus si rectè uterentur, ornamentum animi forent, vitæ præsentis subsidia, & ad finem ultimum consequendum aptissima instrumenta. Tanta est hominis perversitas & malitia, ut in sui perniciem convertat, quæ sibi à Deo tradita sunt ad perpetuam Beatitudinem comparandam.

§. X I V.

Via recta ad finem est, ut quisque suam Crucem ferat.

DEbet omnis homo, ut finem suum citius consequatur, vitam suam dirigere secundum rationes æternas, & per viam statui suo convenientem ad propositam sibi metam prope rare. Sed non omnes hoc servant, plurimi enim stulto errore delusi viam sibi ad finem proprio arbitrio præscribunt, illam deserentes, quam Divina providentia unicuique destinavit. Sicut Princeps militiæ Regis Syriæ, nomine Naaman, quamvis optaret à lepra sanari, remedium tamen facillimum ab Elizeo præscriptum recusabat, illud præferens, quod ipse sibi sinxerat, solo Propheta tactu se sanandum putans; jamque iratus lepram suam secum ferens recedebat; nec unquam curatus fuisset, nisi postmodum servi fidelis admonitione sapientior factus, indicatum à sancto viro remedium adhibuisset. Ita plerique propriam sibi semitam sternunt, quâ perveniant ad finem, multa decernentes à proprio sta-

tu & instituto aliena, quibus exequendis vel facultas deest, vel occasio, vel obstant, quæ prætermitti nequeunt, quotidianæ occupationes. Ex quo fit, ut semper in desideriis sint, & nihil unquam, quod ad finem obtinendum proficit, operentur. Via autem brevis & expedita illa est, quam Christus ostendit dicens, ut, qui vult ipsum sequi, accipiat & ferat crucem suam: suam inquit, non alienam: à Deo acceptam, non à se inventam: non quæ temerè usurpetur, & vires excedat; sed quam paravit Divina sapientia, quæ simul ferendi vires subministrat. Cavendum igitur primò, ne mens aberrat à fine, quem qui nescit, illa quoque ignorat, quæ ad ipsum perducunt. Tum cognito fine, quoniam diversæ occurrunt semitæ ad ipsum pergere volentibus, illa præferenda & eligenda, quæ proprio statui conveniat, ut quisque videlicet crucem suam ferat, sicut Dominus præcepit. Porro crux singulorum hæc est, officio suo exactissimè fungit, adversitates quotidie occurrentes patienter ferre, & ad perfectionem sui status nullâ prætermissa occasione se ipsum erudire. In omni loco & statu Christianam perfectionem consequi licet, & pervenire quò tendimus, si in vocatione sua quisque permaneat.

§. X V.

Conditiones ultimi finis, & cur ab illo plerique aberrant.

ULtими finis duæ sunt conditiones, quod sit bonum perfectum, & quod sit per se sufficiens, ita ut vitam profus tranquillam, nullòque exteriori bono indigentem reddat, atque omnem motum terminet naturalis desiderii, etiam si solum possideatur. Quicumque enim indiget, illud, quo indiget, adipisci desiderat: qui autem aliquid desiderat, non quiescit, donec illud consequatur. Hæc verò conditiones in solo Deo reperiuntur, qui summum & perfectissimum bonum est, & solus potest omne desiderium nostrum explere. *Satiabor*, inquit Propheta, *eum apparuerit gloria tua.* (Psal. 16: 15.) Verumtamen humani generis vitium execrabile est, ut summum bonum illud esse definiat, quod præ cæteris ita diligit, ut ab eo amoveri non possit, quamvis propriæ conscientie judicio id malum esse non ignoret. Tanta vis est perversi animi, ut nec alieno, nec pro-

proprio iudicio acquiescat. Ideò plurimi sunt, qui aut veri finis ignorantia, vel perverse voluntatis vitio, falsa potius bona quam vera sectantis, à summo bono aberrant, nec ipsum unquam assequuntur. Hi semper miseri, & detestabiles rerum ordinem turbant, atque confundunt, à Deo averfi, & creaturis tamquam uni adherentes: sub sensibus esse delicias computant, tenebras amant, quibus involvuntur, corpus mortis quod gestant, laqueos inter quos ambulat, locum afflictionis quem inhabitant, nec horribilem Iudicis sententiam adversus sui finis desertores pertimescunt. *Ambulant, sicut ait Apostolus, in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam, quæ est in illis, propter cecitatem cordis ipsorum, qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam (Ephes. 4: 17.) æstimant huiusmodi esse vitam nostram, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere (Sap. 15: 12.) sitque sæpius Divino iudicio, ut dum nequiter vivunt, illud demùm perdant, quod salubriter credunt, similes insipientibus, qui dicunt in corde suo, Non est Deus (Ps. 13.) Fontem huius perverfitatis jam supra indicavi, nec unquam satis commemorabitur, etiam si millies repetatur. Peccavit Adam, & non solum iustitiam quam acceperat, sed scientiam quoque boni perdidit, totamque propaginem in se tanquam in radice vitavit. Hæc autem corruptio immenso pondere hominem gravat, magnoque impetu inclinatur, & urget ad carnis voluptates, ad effrænam sensuum licentiam, ad exercendam super alios potestatem, ad sui rerumque suarum æstimationem, ad otium, & fugam laboris. His accedit in intellectu obscuritas, ignorantia, falsa rerum apprehensio, incerta iudicia, errores, mendacia, & à seriis cogitationibus averfio: in voluntate infirmitas, veri boni neglectus, & languor, atque inertia ad resistendum pravis motibus, appetitus rebus caducis semper affixi. Idcirco de viro iniquo scriptum est: *Non est Deus in conspectu eius, inquinata sunt via illius in omni tempore (Ps. 9.)* Ignorato autem Deo, cui debent cuncta servire, veræ etiam virtutes ignorantur, quæ finibus non officiis, à vitiis discernuntur. Anima verò ab hac diabolica captivitate & à miserrima servitute peccati per gratiam JESU CHRISTI Salvatoris nostri liberata, Deo firmiter adhæret, in quo omnia reperit quæ ab hominibus desiderari possunt, summamque pa-*

ce, & tranquillitate in ipso quiescit, nihil quærens, nihil optans extra ipsum: nimis enim avarus est, cui Deus non sufficit.

§. XVI.

Alia assignatur causa ob quam multi ultimum finem non assequuntur.

Cum rationi consonum sit, idque omnes fateantur, futura presentibus, Divina terrenis, perpetua brevibus anteposenda esse; satis intellectu difficilè est, cur plerique mortalium, qui corde hoc credunt, & ore prædicant, factis tamen negent: in actibus quippè & negotiis carnalis vitæ occupati, augere redditus, agros colere, pecuniam undecumque congregare, dignitates consequi totis viribus student; in reliquis sic verè se habent, ac si sensu & intelligentiâ carerent. Si de Deo, de Vita æterna, de Christiana perfectione sermo habeatur, vel quæ dicuntur non percipiunt, vel statim obliviscuntur, quia res caducæ & temporales, quæ sensibus subjectæ sunt, mentes eorum magis percellunt, & licet interdum quotidianâ experienciâ urgente videant, & probent, humana omnia fugacia esse, ac tenui filo pendentia; protinus tamen sensibus cedunt, ad ea redeunt, quibus dudum assueti sunt. Huius autem infelicitatis causam potissimam esse diximus primi Parentis prævaricationem, ex qua velut rivuli ex fontè ignorantia, inopia lucis, tentationes, & inconstantia emanarunt. Nunc verò alia occurrit sedulo consideranda imbecillitas; scilicet spiritus nostri non percipientis, quæ sunt spiritus Dei, & res etiam terribiles languidè, & confusè concipientis. Peccati fœditas, mortis amaritudo, tremendum Dei iudicium, æternum gehennæ incendium leviter apprehendi solent, ut sunt quædam verba in auribus sonantia, quæ vim nullam habent salutare motus excitandi. Illam videlicet eamque minimam partem propositæ rei apprehendimus, quæ sensum percellit, reliqua non attendentes, quæ mentem excitare & afficere queunt. Sic in peccato ea dumtaxat prospicimus, quæ temporaria sunt, multoque magis displicet nobis propriæ dignitatis, & existimationis diminutio apud homines, quam Dei offensâ, & reatus interminabilis pœnæ. Sic hominis morientis sola symptomata consideramus, quæ foris apparent, ea omittentes, quæ ipsi mortui connexa sunt, & ad animam spectant.

stant, Judicium, & gehennam, quia à sensibus remota sunt, ita percipimus, ac si ad nos nullo modo pertinerent. Rerum autem, quæ sensibus jucunda & grata sunt, solam superficiem, quæ placent, intuemur, & deplorabili amentia nos felices arbitramur, dum illis momento fruimur, futuri in æternum infelicissimi. Animam esse immortalem nemo ignorat, multique Philosophi doctissima nobis de ejus immortalitate Commentaria reliquerunt, sed de futuro statu animæ suæ post mortem nemo recogitat, nemo sollicitus est, ac si cum corpore interiret. Plerique enim nec ex fide, nec ex ratione vivunt, seclantes temerè quæ sensus appetunt, & ea fugientes, quæ illis molesta sunt, ac si in hac vita nihil aliud agendum sit, nihil in altera timendum.

§. XVII.

Filii Dei sumus, & ejus Spiritu vivendum nobis est.

SI quis hoc animo percipere posset, ac jugiter meditaretur se filium Dei esse, pretioso Christi Sanguine redemptum, & in spem Vitæ æternæ regeneratum, hanc solam nobilitatem in pretio haberet, nihilque terrenum sapiens, sola æterna ac Divina mente revolveret, & ad Patrem semper aspirans sic vitam instituire satageret, ut talem filium decet. Sicut in teatro, qui Regis personam agit, tamen actio illa inanis sit, & ad vanam otiosæ plebis delectationem inventa; serio tamen curat, ne quid agat, aut dicat, quod Regis dignitatem dedecet: quanto magis Christiani, qui mortem Domini annuntiant, donec veniat, totis viribus eniti debent, ne quid Christo indignum in verbis & operibus suis appareat? quemadmodum Pictor, ut præclarum opus efficiat, nunquam ab exemplari, quod sibi imitandum proposuit, oculos & mentem avertit: ita Christianus in omni actione, & sermone perfectissimam Christi vitam, & mores tanquam prototypon numeris omnibus absolutum sibi ante oculos ponere, & sic operari, sic loqui, sic vivere debet, ut nunquam ab ejus exemplis declinet. Qui enim dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Spiritus, qui dominatur in nobis, spiritus Adæ est, per quem redacti in servitutem diaboli nobis ipsis,

propriisque commodis firmiter adhaeremus. Quia verò naturâ filii iræ sumus, si ipsam naturam sequimur, omnia opera nostra ex voluntate satanæ, qui nos durissimâ servitute premit, perficientur. Ab hac autem captivitate Christi Sanguine liberati, ex gratiæ principiis operari debemus, ejusque corpori inherere, cujus membra facti sumus. Adam primus homo de terra terrenus fuit; Christus secundus homo de celo celestis. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem celestis (1. Cor. 15: 47.) sollicitè caventes, ne, qui Christiani dicimur, tanti nominis dignitatem pravitate nostrâ perdamus. Si quis spiritum Christi non habet, inquit Apostolus, hic non est ejus (Rom. 8: 9.) Ille autem spiritum Christi habere dicitur, cujus vita interior, & exterior vitæ Christi similis est, qui ad ejus exemplar mores suos componere, atque ita loqui, & operari studet, sicut locutus, & operatus est Christus. Idem alibi monet, ne ambulet homo secundum hominem, ac si diceret, noli ambulare secundum hominem: sed secundum eum, qui fecit hominem; noli deficere ab eo, qui fecit te, ut spiritu ejus imbutus, filius Dei efficiaris. Filius autem Dei esse non potest, qui à spiritu Christi alienus est.

§. XVIII.

Justus ex fide vivit.

QUOD radix arbori, quod fundamentum ædificio, quod rivulus fons, id vitæ Christianæ, cæterisque virtutibus est fides, sine qua impossibile est placere Deo. Ided ab illa Christianæ institutionis exordium sumendum est, dicit enim Scriptura, *Justus ex fide vivit* (Rom. 1: 17.) Quæ de sapientia, ejusque laudibus, & excellentia magnificis verbis in sacris Libris scripta sunt, (Sap. 7. Job 28.) ad fidem pertinere, & res ipsa docet, & omnium sapientum consensus evincit. *Omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius. Infinitus thesaurus est, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitie Dei. Emanatio est claritatis omnipotentis Dei, candor lucis æternæ, speculum sine maculâ majestatis Dei, & imago bonitatis illius.* Hæc docet nos, omnem veritatem ostendens anime quid sectari, quid diligere, quid fugere debeat. Docet nos bona hujus mundi mala esse,

mala esse, & mala bona, si patienter tolerentur. Docet contemni oportere quidquid corporeis oculis cernitur, quidquid sensus attingit. Ab illa discimus Deum, & nos ipsos cognoscere, in qua notitia salus, & perfectio nostra consistit. Ipsa ab erroribus insanæ multitudinis ereptos verâ nos Sapientiâ imbuit, & in auram veræ libertatis à seculi captivitate educit. Discrepant toto cœlo mundi hujus, & fidei principia: cumque Christus, à quo fidem accepimus, falli non possit, hinc evidenti conclusione deducitur, oportere nos ex fide vivere, ejusque principia sequi, falsam verò, & perniciosam mundi doctrinam detestari. Advertendum tamen & solerter considerandum est, nullam in nobis venam esse, nullam facultatem, quæ non impellat ad principia fidei destruenda, & evertenda. Summum hominis stadium, summa cura hæc est, in hoc seculo commodè vivere, de æternitate altum silentium, nulla cogitatio. Ad hoc maximum malum infelices mortales adigit spiritus Adæ & concupiscentia, quæ regnat in mortali corpore. Quæ de causa gemunt omnes electi Dei dicentes, *Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus (Rom. 7.)* Respondet autem Apostolus, *Gratia Dei per JESUM-CHRISTUM.* Gratia enim liberat nos à cœcitate, & ab infirmitate, ut videamus quæ recta sunt, & ad ea peragenda roboremur.

§. XIX.

Fundamentum vitæ Christianæ abnegatio sui, rerumque omnium abdicatio.

Magna fidei potentia est, quæ cum sit immobilis, immutabilis, inconcussa: similem sibi Christianum efficit, qui ex nuda & simplici fide vivit, & operatur. Nihil enim videt, nihil optat nisi Deum, & in eo placidissimâ tranquillitate quiescit, quia ipse solus lux ejus & dulcedo est, & omnium rerum plenitudo. Nullam autem in hoc mundo delectationem habet, nec in filiis hominum sperat, in quibus non est salus: nam cum omnia, quæ sub cœlo sunt, fluxa, & caduca sint, qui ipsis innititur, cum ipsis pariter labitur; qui verò nititur immobili, non movetur. Sicut Beati omnia

vident in Verbo, sic nos debemus in fide omnia intueri, ita ut vita nostra nihil aliud sit, quam viva imago fidei: ejusque veritatis expressio: nec in ulla re gloriemur, nisi in cruce Domini nostri JESU-CHRISTI, quæ ab asseclis mundi ignominia judicatur. Primus homo in statu innocentia finem ultimum consequi poterat innoxio & legitimo usu deliciarum, quas illi Deus paraverat in paradiso voluptatis. Postquam verò deseruit Creatorem, totumque genus humanum, antequam gigneret, peccato infecit, aliam ad consequendum finem Divina Sapientia viam advenit, viam scilicet crucis & abjectionis, per quam Christus incellit, & quam omnibus indixit, prædicans abnegationem, rerumque omnium abdicationem; *Si quis vult, inquit, post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quovis die, & sequatur me. (Luc. 9: 23.)* Item, *qui non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus (Luc. 14: 26. 33.)* Hoc est fundamentum vitæ Christianæ; hæc supereminens scientia Christi, dura & contraria Spiritui hujus mundi. Hæc summa vitæ beatitudo, hæc altissima Philosophia, terræ sapientibus ignota, scire, & sequi Christum, & hunc crucifixum; seipsum odisse, & quidquid mundus amat, ac magni æstimat, divitias, honores, voluptates, & vice versâ amare quæ ille odit, paupertatem, dolores, sui contemptum, arumnas, tribulationes. Magna autem gratia est necessaria, ut hoc principium rectè intelligatur; major ut delectet; maxima, ut operibus comprobetur.

§. XX.

Insania hominum, qui spontè damnari volunt.

Cum æterna supplicia illis dumtaxat destinata sint, qui ad illa damnari volunt, sibi quoque locum in iis præparant spontè peccando; æterna quoque gaudia omnibus volentibus parata sint: quis non crederet vacuum esse infernum, cœlique regnum plenissimum, & infinitâ multitudine refertum? Quis enim sibi persuadere poterit reperiri hominem tantæ dementiæ, qui

H

velit

velit in perpetuum miser esse, cum facillè possit æterna beatitudine frui; è contrario tamen paucissimi sunt, qui regnù cœlorum consequantur. Damnantorum verò tanta est turba, ut illorum comparatione, electorum numerum exiguum esse Scriptura nos doceat; dicente Christo, cum de his loquitur, *Nolite timere pusillus grex (Luc. 12. vers. 32.)* Quæ est igitur tanta hominum infania, ut potius miseri in æternum, quàm felices esse velint? Quis in ardentissima siti labris poculum admoveret, si vel levissimam suspicionem haberet admixti veneni; & tamen passim committuntur peccata, quibus luendis æternum ignem succensum esse non suspicio, non opinio, sed fides certissima est. Tam horribilis dementia causam veræ fidei defectui plerique adscribunt, quod licet in multis verissimum esse certâ experientiâ constet; hoc tamen in plurimis defectui attentionis, & considerationis tribuendum videtur. Quamvis enim credant infernum esse, neminemque damnari, nisi in hac vitâ volens, & lubens locum sibi in tormentis peccando præparet, hujus tamen veritatis statim obliviscuntur, siquidem fantasia bono sensibili affixa, sensuumque voluptate obbrutescens, omnem aditum claudit futurorum considerationi, nec sinit intellectum advertere, in quam horrendam perpetuòque duraturam amaritudinem carnis delectationes desinant, & quam facile nobis sit in hujus vitæ momento futuram calamitatem evadere, & gaudia sempiterna adipisci. Atque utinã hæc homines saperent & intelligerent, ac novissima providerent, nam cum proprium sit hominis cogitare, & meditari, ordo cogitationis est, ut in suo fine cognoscendo mens ante omnia occupetur. Omnem errorem, & ignorantiam superat, negligere hominem salutem suam.

§. XXI.

Character veri Christiani.

Homo Christianus est, qui Christi fidem & legem profitetur, ejusque vitam & virtutes imitatur. Hoc nimirum à nobis exigat Christianæ fidei professio, ut omnia terrena transcendentes vivamus vitâ divinâ. *Apparuit (Ad Titum 2. 11.)* inquit Apostolus, *gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus erudians nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desi-*

deria, sobriè, & justè, & piè vivamus in hoc seculo; expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Sicut doctor vocari nequit, qui literis præditus non est, nec exercitum ducere potest, qui nescit arma tractare; nec artificis nomen assumit, qui artis peritiam non habet: ita Christianus dici non potest, qui Christi sectator non est. Veri ergo Christiani sunt, qui abnegatis seculi desideriis Deum solum amant totis viribus, totâ virtute, ac proximum in Deo, & propter Deum, nihil in eo quærentes nisi Deum, & nemini se præferentes, quia in generatione gratiæ omnes æquales sunt: qui sobriè, & justè viventes, ita in cunctis se gerunt, ut nihil in eis appareat, quod possit offendere intuentes: qui bonis exterioribus, sicut ægri pharmaco utuntur, nihil appetentes, quod ab alio possit auferri. Qui nemini placere appetunt, nemini timent displicere, nisi Deo. Qui corpus suum oderunt tamquam corpus peccati, ipsumque jugiter castigant, ne insolescat. Qui firmam in omnibus constantiam servant, & universo mundo celsiores, nullis minis, nullis persecutionibus, aut contumeliis terreri possunt, aut commoveri: qui tam in prosperis, quam in adversis eadem fruuntur mentis serenitate, nec unquam à lumine veritatis recedunt: qui desiderio futurorum damnant præsentia, & ex Fide, Spe, & Charitate viventes, credunt quod nondum vident, sperant quod nondum tenent, optant quod nondum possident: qui Deum ita amant, ut nullum pro illo laborem, nullum periculum subterfugere parati sint, etiamsi nullum pro ejus gloria certantibus præmium propositum esset: qui Divinæ misericordiæ, & propriæ conscientiæ fiduciâ regnum Dei expectantes, dicere possunt cum Apostolo, *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex (2. Tim. 4: 7.)* Gaudent, cum digni sint pro nomine Jesu contumeliam pati, eumque diem se perdidisse credunt, in quo nihil pro Christo passi sunt. Eorum gloriâ, felicitas, sapientia in his consistit, quæ à mundo ignominia, miseria, & infamia æstimantur. Carnalis prudentiæ fallâ principia detestantur, oportere nimirum divitiis affluere, à nemine sperni, super omnes eminere: fidei

fidei verò veritates festinantur docentis opes contemnere; abnegare seipsum, & in nulla re gloriam, nisi in cruce Domini nostri JESU CHRISTI. Denique in omni vitæ ratione ita se gerunt, ac si omnis eorum sermo, & operatio clamarent, *Regnum meum non est de hoc mundo* (Joan. 18: 36) Alta quidem, & difficilia hæc sunt, sed regnum Dei vim patitur, idque omni conatu dignum est, quod non nisi à vim inferentibus possidetur.

S. XXII.

Quomodo debeat Christianus opera sua perficere.

DEbet Christianus omnia opera sua in pace, & mansuetudine perficere, & ad omnes rei vel negotii circumstantias attendere, ad locum, ad tempus, ad personas, & præcipuè ad finem. Cavebit autem à præcipiti celeritate, quæ repentino potius naturæ impetu, quam ratione, & Divinæ gratiæ motione ad agendum impellit. Cavebit ab inconstantia, & levitate animi ad diversa, & inutilia facillè evagantis, ut præsentior sibi sit, & aptior ad Dei illustrationes recipiendas, quibus statim, & alacriter parebit. Quidquid sibi agendum erit, seriò advertet, ne animo præoccupato aggrediatur, alioquin in rebus discernendis cœcutiet, & multa illi excident, de quibus meritò accusari poterit, & reprehendi. Cujusque actionis initio opem, & lumen à Deo petet: tum sedulò examinabit, quam partem in illa habeat Deus, quam ipse sibi vindicet. In progressu animadvertet, ne delectatio, & complacentia mentem alliciat, & à proposito sine amoveat: in fine cavebit ne sensum subrepens inanis gloria, quidquid bene peractum est, vitiet & contaminet. Hoc autem præcipuè fixum animo habebit, ne hominum laudes, sed Dei gloriam quærat, & ad nihilum suum respiciens elatas cogitationes in semine suffocabit. Nulli negotio externo se ingeret, nisi vocatus à Deo. Tunc verò prompto animo obediet optans anathema esse à Christo pro fratribus suis: hujus enim vitæ perfectionem non in Dei fruitione sitam esse scit, sed in ejus voluntate adimplendâ. Nihil super vires aggredietur, rebusque gerendis affectum, & mentem non applicabit, ultra quam necessarium sit, ut inde nihil deperat libertatis, & pacis. Omnis com-

motio & effusio ad exteriora spiritum Dei extinguit, & animi serenitatem obnubilat. Sicut Angelus Tobix comes nullum officium prætermittabat hominis mercede conducti, semper tamen cum Deo erat: ita vir probus humanis quidem negotiis attendit, atque iis interdum, sicut & cæteri absorberi videtur, sed cor ejus cum Deo manet: & si corpore versatur in terris, mens tamen in cœlis est, ubi meliori sui parte ab omni terræ affectione liber commoratur.

S. XXIII.

Debent opera bona propria vocationi consurgere.

Nihil interest inter negotia, ad quæ obeunda ratione proprii status, & conditionis quisque tenetur, & maximum negotium æternæ salutis; nemo enim certius salutem suam operari potest, quàm si officio suo bene fungatur. Subtilissimum nostræ perfectioni laqueum tendit Satan; cum desideria in nobis excitat magnarum rerum alio loco, & in alia vocatione agendarum: spiritum enim occupant, & mentem distrahunt, ne rei attendat, quæ præ manibus habetur; & quæ ad proprium munus pertinet. Maximoperè hallucinatur, qui statu vitæ jam prudenter electo locum aptiorem Deo serviendi in alio vitæ genere sibi fingit, & quærit. In suo siquidem munere explendo segnis nihil agit ubi est, dum multa & magna molitur ubi non est. Cumque perfectio vitæ Christianæ à singularum actionum bonitate & rectitudine pendeat, ingentem illi obicem ponunt, qui quotidianas exercitationes, quas proprii officii ratio ab illis exigit, negligenter, & oscitanter peragere consueverunt, quia nimirum ubi non sunt, ibi animus eorum est. Horum vita continuum bene vivendi exordium est; multa decernunt, nihil exequantur; frondibus abundant, fructibus carent; quia ad instar arboris sæpius translata, nullo stabili loco radices figunt.

S. XXIV.

Quomodo Christianis vivendum sit.

ITa Christianis vivendum est, ut ab illecebris ventris, & gulæ, ab immodesto corporis cultu,

ab inanibus ludorum negotiis, à torpore pigritiæ, ab honorum ambitu, à laudis cupiditate, ab amore pecuniæ abſtineant. Itam omninò pellant, & alteri non faciant quod pati nolunt. Nihil remiſſè agant, nihil audacter, nihil fiſtè, aut per ſimulationem. Quodcumque officium vitæ Chriſtianæ, quæcumque exterior virtutis exercitatio, ſi careat interiori ſpiritu & veritate, nihil aliud eſt, quàm hypochriſis & actio ſcœnica. Solent nonnunquam viri nefarii præclara ſanctorum geſta in theatro repræſentare. Hic Martyris conſtantiam, ille Virginis modeſtiam, aut Apoſtoli, vel Chriſti heroicos actus egregie ſimulant; ſed actione peractâ alienam perſonam deponunt, ſuamque turpem, & impuriſſimam ſuſcipiunt. Simili modo, qui opera exteriora in ſolam ſpeciem, & inanem oſtentionem exercent, veluti hiſtriones ſunt, & ſcœnici jaculatores, qui omni virtute & ſanctimonia deſtituti, viri ſancti perſonam in ſcœna gerunt, quorum vita, & mores nihil aliud quàm fabula ſunt. Ideo pauci ad Chriſtianæ perfectionis aſtigium pertingunt, quia opera ſua in ſpiritu veritatis non perficiunt. Prævalent Chriſti exemplis, & præceptis falſa mundi axiomata, & communes virtutum notiones à natura inſitæ perverſis hominum opinionibus depravatæ ad vitia detorquentur. Cum ergo inter homines falſis doctrinis imbutos vivamus, debet quiſque in ſeipſum crebrò inquirere, an & ipſe ignoret quæ recta ſunt, & an rectè fungatur officio ſuo. Via veritatis una eſt, & immutabilis, per quam qui recto tramite cupit incedere, non terram intueri debet, ſed cœlum; non homines ſequi, ſed Deum, qui Via, Veritas, & Vita eſt.

S. XXV.

Opera exteriora ſpiritu interiori animanda.

Cavendum, ne ſenſus in actionibus noſtris primam ſibi ſedem uſurpent, inde etenim omnia mala emergunt. Senſuum occaſus veritatis exortus eſt. Ideò vix poſſumus nobis ipſis polliceri aliquid nos egiſſe, quod omni ex parte bonum fuerit, quia licet gratia impellente, & cooperante, multa propter Deum operari ceperimus, non ſumus gratiæ fideles, ſtatimque labimur ad nos ipſos. Epifcopo Sardis dictum eſt ab Angelo: *Non invenio opera tua plena coram Deo*

meo (Apoc. 3: 2.) Nam preces, jejunia, elemoſynæ, & alia ejuſdem generis opera plena ſunt coram hominibus, qui ſolam faciem vident, ſed vacua coram Deo, qui intuetur cor, niſi purâ & ſimplici intentione Divini beneplaciti perficiendi, & ſpiritu interiori impleantur. In Evangelio decem Virgines commemorantur, quarum quinque fatuæ excluſæ ſunt à nuptiis, non defectu virginitatis, aut lampadarum ſive operationum, ſed quia deficit oleum bonæ intentionis, & ſanctarum affectionum. Idem nobis eveniet, niſi opera noſtra ſpiritu interiori, & Dei amore animentur, ut placeant Deo. Vita exterior apud omnes Chriſtianos eadem eſt, ſed ſicut horologii exſtima facies ab interioribus rotis pendet, & ab intimâ corporis conſtitutione vividus color procedit: ita boni à malis ex interiori ſpiritu diſceruntur. Regnum Dei intra nos eſt.

S. XXVI.

Operum perfectio unde oritur.

Sicut qui multum comedunt ſemper viribus imbecilles ſunt, corpore malè affecto, & ad extremam maciem redactò; quia nimirum ſtomachi ſui menſuram ignorantes, plus illi ingerunt, quam ferre poſſit: alii ex adverſo frugali menſâ contenti, quia cibum exiguum ſumunt, & qui facile digeritur, validis ſemper viribus ſunt, & ad extremam ſenectutem incolumem vitam producant. Ita nonnulli, quamvis multa peragant opera bona, nihil ferè in via Chriſtianæ perfectionis proficiunt, quia videlicet præpoſtero curſu ambulantes, tunc ſe maxime progredi putant, cum plura, quamvis remiſſè & ſegniter operantur, cum potius eniti debeant, ut ea quæ agunt ferventiùs indies, & perfectiùs peragant; in hoc enim operandi modo perfectionis incrementum conſiſtit, non in tepida operum congerie, & multiplicatione. Alii verò parum operantur, & in Amore Dei plurimum creſcunt, quia quæcumque faciant, etſi minima, & pauca ſint, majori ſemper fervore, ac puriori intentione perficere ſtudent: atque ita ſe gerunt in omnibus operibus ſuis, ut in fine ſingulorum magnum illud verbum Chriſti in cruce pendenti non immeritò uſurpare queant, *Consummatum eſt (Ioan. 19: 30.)* Perfeci quod Deus à me

me in hoc opere exigebat, ferventer, & quantum imbecillitas mea cognovit, & potuit, sine imperfectione, quantum scilicet & velle & operari ille dedit mihi, qui dixit, *Sine me nihil potestis facere* (Joan. 15: 5.) Eadem ratione sic quamlibet diem transigunt, ut nocte adveniente possint fidenter dicere, *Consummatum est*. Sic denique vitam instituunt, ut ejus cursu peracto, verè affirmare queant, se omnia consummasse, quæ Deus illis præceperat. Qui sic vivit, Christianè vivit, nec timebit in die mala.

§. XXVII.

Præsentia Dei utilitas.

Nullum præstantius documentum ad quælibet opera exactè perficienda, quam Deum in singulis rebus intimè præsentem intueri, qui eis motum & vitam, & esse largitur, & omnia in omnibus operatur. Hæc nobis necessitas indicta est, omnia opera nostra optimè peragendi; quia Dei obitum intimos quosque recessus penetrantem effugere nunquam valeamus. Ipse nos replet, in quo vivimus, movemur, & sumus; nec unquam nos deserit, nisi ab ipso averfi ad creaturas convertamur. Hæc autem sunt veteris Adæ corrupta semina, quæ in nobis vigent, prava scilicet affectio ad sensuum illecebras, quibus à Dei præsentia mens evocatur. Si enim ab amore creaturarum liberi essemus, Deum procul dubiò in omni loco præsentem cerneremus, quemadmodum Christus spondit dicens, *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. 5: 8.) Verè magna, & inexplicabilis est multitudo divinæ dulcedinis, quam Deus abscondit timentibus se; sed revera abscondita est. & illi soli eam percipiunt, qui vident, & gustant quam dulcis est Dominus. Neque enim satis est habere thesaurum, ut quis dives sit, sed scire insuper debet, se illum possidere, ejusque pretium, & usum agnoscere. Nos autem in nobis thesaurum habemus immensum & inestimabilis pretii, summum, & infinitum bonum: cur ipsum negligimus, & post atomos apparentium bonorum currimus, quæ sui in nostram explere non possunt? *Filii hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium* (Phil. 4: 3.) cum Deo præsentem omni momento fini possitis?

Divites sumus & nescimus. Beatorum spirituum felicitatem prægustare possumus, & non curamus: quia nimirum parti inferiori, ac sensibus jugis Dei præsentia molesta, & gravis est, & vim, quam patiuntur, conantur excutere, & partem superiorem ad se trahere. Et quia Divina consolatio aliquando subtrahitur, ad terrenam protinus labimur, nisi per fidem Deum præsentem intueri, & cum eo intimo affectu miscere colloquia satagamus. Hoc documento ipsemet Deus patrem credentium Abrahamum ad perfectionem erudit dicens, *Ambula coram me, & esto perfectus* (Gen. 17: 1.) David quoque in psalmo ait, *Providebam Dominum in conspectu meo semper, propter hoc lætatum est cor meum* (Psalm. 15: 8.) Jugi enim lætitiâ fruitur, qui fontem omnium bonorum præsentem habet.

§. XXVIII.

Cur difficilis videatur Sanctorum imitatio.

Ad exempla Sanctorum vitam, mores & actiones nostras componere difficillimum arbitramur, quia ipsos mente concipimus quasi homines alterius naturæ exutos corpore, cœlestis patriæ possessione beatos, ubi nemo irascitur, nemo concupiscit, nemo tentatur: ubi pax summa, lætitiâ inenarrabilis, lux splendidissima, & status omnium bonorum aggregatione perfectus. Sed si revera, uti par est, illorum cupimus sequi vestigia, aliter considerandi sunt. Homines enim mortales fuerunt similes nobis, eadem corporis farcinâ onusti, eadem tabe carnalis concupiscentiæ infecti, iisdem malis & periculis obnoxii: & nihilominus per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, & fecerunt mirabilia in vita sua. *Helios ut Jacobus Apostolus scribit* (Jac. 5: 17.) *homo erat similis nobis passibilis, & oratione oravit, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum oravit, & caelum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum.* Idem de aliis dici potest, quorum insignem sanctitatem, & heroica gesta miramur, nobis enim similes, & ex eodem luto compacti, atque iisdem tentationibus, dum in hac terra essent, expositi fuerunt; sed infinito propè intervallo à nobis disjuncti, in hoc dissimiles inventi sunt, quod

quod carnis fragilitatem, mundi superbiam, daemonum insidias, invictâ animi virtute superarunt. Quid igitur tergiversamur? Facile est volentibus eorum opera imitari, si exuto desidiâ veterno non nostris viribus, sed ope divina confisi ad illud sanctitatis fastigium conemur ascendere, ad quod ipsi feliciter pervenerunt. Magna pars sanctitatis est, ejus efficax desiderium.

§. XXIX.

Omnia ad gloriam Dei referenda.

Sententia Apostoli est, omnia opera ad Deum, ejusque gloriam referenda esse, ut veræ virtutis rationem consequantur. *Sive, inquit, manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite (1 Cor. 10. 31.)* & alio loco, *omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi gratias agentes Deo, & Patri per ipsum (Col. 3. 17.)* Quidquid enim boni à nobis fit, quod non fit propter Deum, & si officio videatur bonum, deficiente tamen recto fine, malum est: finibus enim, non officiis virtutes à vitiis discernuntur. Est autem officium id quod faciendum est. Quod si rebus creatis inhaeremus, & ipsas propter se diligimus sine ulteriori relatione ad Deum, damnata cupiditas est, dicente Joanne Apostolo, *Nolite diligere mundum, neque ea, que in mundo sunt (1. Ioan. 2: 15.)* Ratio est, quia in hoc mundo tanquam peregrini sumus, & viatores, qui ad patriam pergimus; creaturis autem uti debemus tanquam vehiculis, quibus recto itinere eò feramur, quò tendimus. Deus verò diligendus est propter se ipsum, quia summum bonum est, & finis ultimus, in quo solo requies appetitus, securitas fruitionis, & tranquillissimum gaudium invenitur. Hunc finem si quis ignorat, rectè quoque vivendi rationem ignorat. Cognito autem rerum omnium fine, jam scimus quò dirigendæ sint actiones nostræ, & quò omnium virtutum officia referri debeant. Hinc Theologi, licet unanimi consensu asserant, quasdam actiones humanas nec bonas ex se, nec malas esse, quales sunt ambulare, comedere, dormire, docent tamen, eum peccare, qui se ipsa dormit, edit, ambulat, & hæc non refert ad ultimum finem, quia deficiit à priamâ & univèrsali regulâ humanarum

actionum, quæ est idem finis, ad quem quidquid agimus dirigere oportet. Et hoc est quod Dominus dixit: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. (Matth. 6: 22.)* Oculus iste intentio est, quâ quisque peragit opus suum, quæ quidem intentio si non fuerit recta, totum opus tenebrosum erit. Non est autem recta operantis intentio, nisi quidquid agit ad summum bonum veluti ad fontem refundat. Omne bonum deorsum est & quidquid ab illo deflectit malum est.

§. XXX.

Radix omnium malorum est amor sui.

Postquam primus hominum parens se ipsum immoderatè amans in grande illud peccatum lapsus est, per quod totum genus humanum morti, ignorantia, & concupiscentia obnoxium generatur, & nascitur, tantâ caligine natura nostra repleta est, tantoque pondere ad terram allisa, ut Deo relicto in se ipsam deflexerit, & amisso sensu spiritualis jucunditatis ad sensuum voluptates effusa sit. Hinc dira tyrannis orta est, quam pessimus virtutum omnium hostis amor sui in omnes exercet, cujus imperio obsequentes nihil in nostris operationibus quærimus, nisi commoda, honores, & delicias. *Legi enim Dei caro non est subiecta, neque enim potest (Rom. 8: 7.)* sicut ait Apostolus, omnes siquidem ejus instinctus, & motus ad peccatum impellunt, & in horribili damnationis statu nos constituunt. Nihil verò commodis nostris magis adversatur, quam proprius amor, qui ad ea quærenda tanto nos ardore impellit. Cum enim Deus omnia referri ad se tanquam ad ultimum finem præceperit, qui se in omnibus, & suam utilitatem respicit, nihil certè ex operibus suis refert, quod sibi utile sit ad vitam æternam promerendam, ergò, ut ibidem infert Doctor gentium, *Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Ad hoc urget nos Christiana religio, ut, sicut exhibuimus membra nostra servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita ipsa exhibeamus servire justitiæ in sanctificationem

ficationem. *Sancti viris*, dicit Dominus, *quia ego sanctus sum* (*Levit. 11: 45.*) Amor sui & propensio ad propria commoda impedit intellectum, ne principia & documenta Christianæ vitæ percipiat. Quis enim poterit amanti se ipsum persuadere omnia, quæ diligit mundus, vana esse, & nullius momenti: honores & dignitates nihil aliud esse, quam splendidam servitorem, & afflictionem spiritus: viri fortis & magnanimi esse, ignoscere inimicis, & his qui oderunt nos benefacere: satius esse, divitias spernere quam habere: gloriosius esse propter Deum subesse, quam dominari: laudabilius vincere se ipsum, & coercere appetitum, quam munitissimas arcas expugnare: hæc sanè dura videntur, & incredibilia diligenti se ipsum, quia immoderato sui amore quasi vinculis & catenis inextricabilibus terræ affixus solis terrenis commodis, ac delectationibus alligatur. Filii autem Dei spiritu Dei aguntur, ut non secundum carnem, sed secundum spiritum vivant. Quod si quædam opera carnis faciunt, ex quibus expediri in hac mortalitate non possunt, ad ea se duci non sinunt ex proprio sui amore, sed ex principio supernaturali, prava desideria continentia carnis maceratione coercentes. Ajunt sui amatores, discretionem in his, quæ ad corpus spectant, necessariam esse: sed illa optanda, & adhibenda, quæ de cælo est; nam prudentia carnis mors est.

§. XXXI.

Amor sui Babylonem edificavit.

CONSTITUIT Deus hominem in paradiso, sed ab Adamo, in quo omnes peccavimus, à paradiso in hunc mundum, à Jerosolymis in Babylonem, à patria in exilium, à libertate in servitute, ab integritate in corruptionem, à vita in mortem translati sumus. Sic collapsi à veritate in vanitatem, non solum similes evasimus vanitati, sed ut ait psalmus: *Universa vanitas omnis homo vivens* (*Psal. 38. 6.*) Vanus est enim secundum corpus, quod in corruptionem & in mortem desinit; vanus secundum animam, quæ serviens iniquitati se ream mortis æternæ facit: vanus quo ad exteriora, quæ pereunt, & in morte relinquenda sunt. Hanc tamen vanitatem ardenti amore prosequimur, hæc mendacia sollicitè quaerimus, quæ infinitis erroribus nos implicat, & ex civibus supernæ Hierusalem cives efficiunt dia-

bolicæ Babylonis. Has duas civitates duo amores fecerunt: nam civitatem Dei Hierusalem fecit amor Dei usque ad contemptum sui; Sathana vero civitatem, quæ Babylon dicitur, fecit amor sui usque ad contemptum Dei. Iter ad hanc spatiosum est, & breve, iter ad illam arctum, arduum, & longum: facilius enim est in terram labi, & in infernum descendere, quam ad cælum elevari. Se ipsum igitur quisque discutiat, & videat quid amet, nam si Deum amat, & se ipsum spernit, cælestis Hierusalem civis est: si autem se impensius amat, ad Babylonem spectat, è qua nobis exeundum esse clamat Scriptura dicens, *Egredimini de Babylone* (*Isai. 48: 20.*) & alio loco, *Recedite de medio Babylonis* (*Jerem. 50-8.*) Psalmista quoque ait, *Filiæ Babylonis misera, beatus qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram* (*Psal. 136: 8.*) Tunc autem eximus de Babylone, cum à confusione vitiorum recedimus: tu ne parvulos Babylonis, malas scilicet cupiditates, ad petram allidimus, cum Christi amore noxia desideria excidimus, & superamus. Amor sui mors animæ est, amor Dei vita: non ergo se amat, qui se amando vitam perdit.

§. XXXII.

Omnes seipsos quarunt etiam in rebus sanctis.

HOC certè mirabile est, quod cum tanta diversitas hominum, humanarumque pro pensionum sit; omnes tamen unanimiter in hoc conveniunt, quod nemo sibi vilis est, nemo alteri cedere aut subjici vult, nec quisquam est adeo abjectæ conditionis, qui non putet se aliquid esse, & apud alios in pretio haberi non desideret. Omnes cupiunt super alios eminere, omnes ignoscunt sibi, aliis numquam: opiniones suas pertinaciter omnes sustinent, res suas admirantur; proprias tantum ad inventiones, & placita probant, aliena rejiciunt: ignorantiam suam instar sapientie ostentant, & cum nihil sciant, nihil se ignorare arbitrantur. Virtus quæ habent, tegunt, & justitiam simulant quam non habent, frustra reclamante conscientia. Sed multò mirabilius est, quod ipsi etiam viri probi, qui nihil aliud quaerere videntur quam Divinum beneplacitum, ejusque gloriam, & honorem, occulto tamen, & aliquando vix perceptibili corruptæ natu-

naturæ infundit in se ipsos diffundit, operantes quod bonum, & iustum est, non ut placeant Deo, sed ut ea mentis iucunditate fruantur, quæ ex bonis operibus emanat. Quem laqueum viris spiritualibus eò subtilius amor sui tendere solet, quò res sanctior, & melior est. Quid tam sanctum quam Dei mandatis obedire, Scripturas legere, in Ecclesia prædicare, frequentare Sacramenta, & ad altare Domini ministrare? Hæc autem cupiditas laudis inquinare solet, & nisi cor suum omni diligentia custodierit homo, omnis labor ejus irritus est. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum, inquit Apostolus, (1. Cor. 13: 1.) charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens. Et si quis distribuerit in cibos pauperum omnes facultates suas, & tradiderit corpus suum ita ut ardeat, nisi hoc purè fiat ob amorem Dei, nihil prodest. Simili modo Aggæus Propheta ait, (Agg. 1: 6.) Comeditis, & non estis satiati: bibistis, & non estis inebriati: & qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum, quia nimirum nihil profunt opera bona, cum quis seipsum in illis quaerit, & non Deum. Cum igitur naturæ semper & ubique seipsum quaerentis fraudes, & doli subtilissimi sint, omnes animi recessus perferutari, & sollicitè cavere debemus, ne in principio, medio, & fine actionum nostrarum, aliqua ratio se immisceat proprii emolumenti, quantumvis sancta, & honesta videatur. Vitæ Christianæ disciplina hæc est, non quaerere, nec amare nisi quod Dei est, & odisse quod proprium est.*

§. XXXIII.

Quæ scire debeat omnis Christianus.

SCIRE debet omnis Christianus, quæ sint præcepta Divina, & humana, ad quæ servanda quisque tenetur. Divina sunt illa, quæ in Decalogo continentur, itemque præcepta Fidei, Spei, & Charitatis. Fides obligat omnes ad ea credenda, quæ singulis fidelibus in Symbolo proposita sunt. Spe vitam æternam, & quæ ad eam obtinendam sunt necessaria, nos consequi posse confidimus DEI GRATIA, & nostra cooperatione; quæ omnia à Deo petimus, cum Dominicam Orationem recitamus. Charitatis lege obstringimur Deum diligere super omnia, & proximum sicut nos ipsos. His virtutibus perfi-

citur homo: nam fides mentem illuminat, & dirigit, Spes voluntatem ad Deum erigit, Charitas nos Deo unit. Est etiam præter prædicta præceptum sumendi Baptismum, & Eucharistiam, & confitendi peccata, licet de his nihil Ecclesia præcipiat. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei: (Joan. 3: 5.) & nisi manducaverimus Carnem Christi, & biberimus ejus Sanguinem, non habebimus vitam in nobis. (Joan. 6: 54.) Pœnitentia autem à Deo illis parata est, qui Baptismalem innocentiam supervenientibus culpis perdidit. Sunt denique humanæ leges ab Ecclesiastica, vel seculari potestate sancitæ, quas nosse oportet, ut illis, qua par est humilitate pareamus. Verum ad hæc præstanda nemo idoneus esse potest, nisi ab ejus mente ignorantia tenebras lux vera discusserit; sicut scriptum est, *Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris cum* (Psal. 93: 12.) Homo enim post peccatum sedet in tenebris, & in umbra mortis, bonumque vel malum non ex regula veritatis, sed ex sua cupiditate metitur. Divinum igitur auxilium implorandum est, ut qui iussit quod vult, det nobis quod jubet, dispellens caliginem, & sanans languorem; expellens cupiditatem, & infundens charitatem, quoniam finis præcepti est Charitas; & qui verè Deum amat, omnibus mandatis ejus sine exceptione obsequitur.

§. XXXIV.

Interioris, & exterioris hominis differentia.

NON de hoc tempore, non de hoc mundo Spes nostra est; neque ad præsentis vitæ bona, neque ad eam felicitatem, quam plerique mortalium sectantur, conditi sumus, sed ad æternam, quam Deus promisit, & homo nondum capit; sicut scriptum est, *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum* (1. Cor. 2: 9.) Cum igitur ad gloriam sempiternam ab origine mundi nobis paratam, destinati simus, error gravissimus est, non æternis sed humanis rationibus in nostris operationibus duci, vitamque instituerè non gratiæ Divinæ instinctu, sed ex principiis naturæ. Felices sunt qui

intima penetrant, qui cum Deo intus morantur, & nulla affectione foris tenentur. Hi sunt homines interiores, qui ad arcana Dei percipienda disponunt se, & eum in se loquentem audiunt. Qui verò rebus exterioribus moventur, qui libenter rumores audiunt, qui theatra avidè spectant, licèt honestas fatagant vanitatis suæ causas prætexere, divisi sunt, interiores non sunt, sibi adherent, non Deo; delicias mundi quærunt, non cæli. Lumen quippè illis deest ad rerum divinarum notitiam necessarium; quia eas nunquam, vel rarò & obiter meditantur, unde fit, ut de bonis æternis parum solliciti in *vanitate sensus sui ambulent*, (Ephes. 4: 17.) sicut ait Apostolus, *alienati à vita Dei per ignorantiam*. Quò magis enim proficit homo in prudentia carnis, eo magis ignorat, quæ Dei sunt: tantumque detrahitur Divino amori, quantum impenditur creaturis.

§ XXXV.

Quam perniciosum sit falsas rerum ideas mente concipere.

Sapiens est, qui suis momentis ponderat res, & æstimat pro ut sunt, non sicut prædicantur & æstimantur ab hominibus. Quælibet enim res duas veluti facies habet, unam veram, alteram fucatam, & apparentem. Vera est, quæ divinis rationibus, & ideæ in mente Dei existenti conformis est: altera secundum ideas, & affectus hominum, & secundum pravos amoris proprii præscriptiones efformatur. Sic Episcopatus, ut hoc utar exemplo, secundum veram & divinam ideam, est onus Angelicis humeris formidandum, & servitus quæ tenetur Episcopus animarum salutem consulere ad præscriptum Divinarum, & Apostolicarum institutionum, strictissimam de illis rationem Deo redditurus in die iudicii. In idea autem hominum Episcopatus est dignitas, ad quam qui promovetur, gradum conspicuum in Ecclesia obtinet, divitias adipiscitur, & ab omnibus honoratur. Undè fit, ut, qui Episcopatum respicit secundum veram ideam, timeat, fugiat, & oblatum constanter recuset: qui verò ipsum desiderat, & omni conatu consequi nititur, falsas hominum ideas in mente habet, se ipsum quærens, non Deum. Idem de aliis gradibus & dignitatibus tam Ecclesiasticis, quam mundanis dicendum est: atque hinc

oritur totius orbis omniumque ordinum perversitas & perturbatio, quod veras rerum ideas, & definitiones plerique ignorant, & hujus mundi tenebris, ac præstigiis astueti veritatem odeunt, nec idonei sunt ad Divinum lumen recipiendum, quod non nisi mundis corde communicatur. Vocabula usurpantur heroicis Sanctorum virtutibus, Christi que Sanguine consecrata; & hi quidem Episcopi, illi Sacerdotes, aut Diaconi, quidam Monachi, & Religiosi, alii Reges, & Principes, & iudices populi; omnes autem Christiani nuncupantur: sed quale sit horum nominum pretium, quæ vis, & significatio, quibus virtutibus excellere debeant qui in prædictis gradibus sunt constituti, quæ singulorum idea sit, quæ leges, quæ officia, quæ definitio, nemo scit, nemo investigat; rebusque neglectis sola remansit titulorum majestas, & rerum umbra, ac inanis imago. Nemo se talem exhibet, qualis dicitur, nemo sequitur Christi vestigia. Hoc autem malum operatur in nobis amor sui, vitium pessimum & subtilissimum, quod vix peccatissimi agnoscunt, vix sanctissimi vincunt. Bona verò & mala hujus vitæ, si veras eorum ideas respiciamus, vix ullum discrimen admittunt, utraque enim vana sunt, & momentanea, & quasi nihilum computantur. Idè David vir secundum cor Dei solam æternitatem mente versabat dicens, *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui* (Psal. 76: 6.) Et Filius ejus Salomon omnium mortalium sapientissimus recensitis omnibus tam bonis, quam malis hujus vitæ exclamat, & concludit: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* (Ecl. 1: 2.)

§ XXXVI.

Tria Christiano necessaria, ut sibi attendat, ut tempus bene expendat, ut rectè utatur Sacramentis.

Fidelitati quam Deo debemus tria præcipuè sunt necessaria. Primum est jugis attentio ad nos ipsos & ad ea, quæ operamur, cujus defectu à recto tramite aberrantes per invia & aspera proficiscimur, nostramque felicitatem quærimus ubi non est, & si ab alio ostendatur, non credimus. Usuratiois homo à feris, fide ab infidelibus distinguitur. Cum ergo temerè, for-

dide, inconsideratè, ventris vel gloriæ causâ, & cum impetu aliquid agit, perit hominis officium, & ad feras declinat. Cum verò propter se, & sua commoda ad agendum movetur, cum infidelibus computatur. Sicut artem perficiunt opera, quæ secundum artis præscriptum fiunt: ita hominem fortem, justum, modestum, prudentem faciunt opera, quæ fortiter, justè, modestè, prudenter fiunt.

Secundum est bonus temporis usus, à cujus momento pendet æternitas. Monent Philosophi, solam rerum salubrium notitiam viro sapienti non sufficere, sed studium etiam necessarium esse, nec permittendum, ut ulla exercendæ virtutis occasio elabatur. Volat enim irrevocabile tempus, & quod inutiliter transigitur, nemo restituere potest. Volat tempus, & non advertit insipiens quid amittat. Juvat nimirum confabulari, & genio indulgere, donec transeat dies: & sic teritur tempus acceptabile, sic dies, & horæ prætereunt, quas ad veniam obtinendam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam misericors Deus indulget. Quod si de verbo otioso, quod nullam scilicet rationabilem causam habet, rationem reddituri sumus, quanto magis de tempore inutiliter transacto?

Tertium est rectus usus Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ, ex quorum frequentia parum proficimus, quia frigidè, ac sine prævia dispositione ad ea accedimus. Proprii verò illorum fructus sunt, si ex pœnitentia crescit in nobis humilitas, & amor propriæ abjectionis: ex Eucharistia suavitas, & mansuetudo erga proximum, & amor erga Deum. Sicut avarus diu noctuque divitiis inhians, nihil cogitat nisi lucrum & pecuniam: ita qui sæpius hæc Sacramenta suscipit, sicut oportet, semper ad Deum anhelat, nec aliud potest sine ingenti molestia cogitare. Vitæ perfectæ fundamentum hoc est, omnimoda abstractio à rebus omnibus, quæ Deus non sunt.

§. XXXVII.

Pœnitentiam omnibus Christianis necessariam esse.

OMnis Christianus sic vivere, sic mori debet, ut continuo luctu, & squalore ostendat, se pœnitentem esse, qui pro peccatis commissis satis facere satagit, & ab omni labe purgari.

Hoc initium fuit, hæc summa Evangelicæ prædicatiõis, *Fuit Ioannes in deserto baptizans, & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. (Mar. 1: 4.)* Ipsemet Jesus, Dux & legifer noster, cum se primum hominibus manifestavit, *Venit in Galilæam prædicans Evangelium regni Dei, & dicens quoniam impletum est tempus, & appropinquavit regnum Dei: pœnitentini, & credite Evangelio (ib. 14.)* Et alius Evangelista ait, *cœpit Jesus prædicare & dicere, pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum celorum. (Matt. 4: 17.)* Præmissa est pœnitentia, tanquam dispositio ad suscipiendum Evangelium, ut anima ab omni macula emundata idonea fieret ad gratiam Dei recipiendam, quæ in malevolam animam non intrat, nec habitat in corpore subdito peccatis. Sacrificium placabile & Deo gratum est, cum homo respiciens se deliquisse facetur, & agnoscens iniquitatem suam, veniam contrito corde à Deo postulat quem offendit. Hoc maximum peccati malum est contemptus Dei, nam qui peccat, Deum spernit & odit: cuius flagitii & perversitatis causa est defectus Fidei & considerationis. Quis enim tantæ dementiæ & temeritatis foret, ut legem Dei violare & transgredi auderet, si verè crederet & intelligeret, quid sit Deus, & quid sit ipsum offendere, cuius summa bonitas, infinita potentia, & tremenda majestas? Ad hanc abyssum profundissimam miseriarum nos culpa originalis dejecit, ut secreta quadam aversione, velut insani, fugiamus à Deo, ipsoque derelicto, in quo sunt omnia bona, volutemur in cœno, fluxis & fucatis bonis adherentes, vel quia latet veritas, vel quia compellit infirmitas. Quanta sit autem, & quam deplorabilis hæc cœcitas, nemo comprehendere potest, nisi attentius meditetur, tantam esse peccati malitiam, ut sola unigeniti Filii Dei acerbissima passione & morte expiari potuerit. Si igitur hoc verè credimus, si peccata nostra, eorumque gravitatem perpendimus, ita dies nostri cum dolore & mœrore transigendi sunt, ut ostendamus, nos veluti reos esse, qui omni momento suæ damnationis sententiam præstolantur. Facile omne peccatum à Deo condonatur, cum pœnitentiâ, & meliori vitâ corrigitur.

§. XXXVIII.

S. XXXVIII.

Signa, & fructus vere penitentia.

Nunquam poterunt evitari peccata, nisi sit in anima ingens eorum horror, & odium: nec diuturna erunt opera penitentia, nisi sit in anima ardens desiderium acquirendæ perfectionis. Ad Sacramentum autem penitentia nunquam accedendum est, nisi præter contritionem, & voluntatem non amplius peccandi, aliquid semper speciale peccatum, præcis omnibus ejus occasionibus, deponatur. Et hoc erit præcipuum confessionum emolumentum, facere fructus dignos penitentia, omnem scilicet Dei offensam detestari, tremendum ejus judicium per horrere, se ipsum cum rubore & confusione arguere, ad omnem satisfactionem se paratum exhibere, omnem appetitum Divinae legi contrarium coercere, omnia peccandi pericula evitare, humilitatem suique contemptum libenter amplecti, conscientiam suam frequenter discutere, & omnes ejus sinus ac latebras diligentissimè perscrutari, eradicare, destruere, evellere ab anima quod pravum est, tum in ea ferere, plantare, ædificare quod sanctum & perfectum est. Qui hoc spiritu imbutus est, peccata sua ante oculos habet, aliena post tergum: de suis dolet, aliena non respicit: sua castigat, aliena excusat. Pericula timet, in quibus versatur, quæ multa sunt & assiduâ observatione præcavenda. Semper enim ad malum impellunt arcta societas & inevitabilis necessitudo cum rebus, & personis, quæ ad peccandum alliciunt, habitus vitiosi dudum contracti, & proclivitas ad lapsum, quæ multo major est, quam homines communiter credant, nam cum naturæ congenita sit, se blandè, ac fraudulenter in animum insinuat, rationis debile lumen obscurat, ipsamque conscientiam suffocat & sopit, ne ullo peccati sensu tangatur: atque ita fit, ut multa quotidie perpetrentur, quorum sensum adimit affectus, qui in ipsa præcipitat, & notitiam eorum tollit ipse usus malorum. Hoc videlicet habet infelix consuetudo peccandi, ut, quanto amplius quisque delinquit, eò magis mentis intuitus obscuretur.

S. XXXIX.

Peccata leviora, & vitia quomodo corrigi & extirpari debeant.

Peccata leviora, quæ venialia dicuntur, quàm facilè perpetrantur? Nemo tamen ignorat hæc levia non esse, quæ Deum magnum offendunt, ac propterea æerbissimis pœnis in altera vita expianda sunt. Quia verò ab his omnibus sine speciali Dei gratia nemo potest abstinere, omni saltem conatu enitendum est, ut eorum numerus quotidie minuatur, & unumquodque contrariæ virtutis studio sigillatim exterminetur. Sicut grassante pestilentia non solum homines lue infecti, sed illorum quoque supellex, & quidquid ad illos spectat, sollicitè evitantur, ne alios pestilenti morbo inficiant: ita cum agitur de peccatis tametsi levioribus, non ipsa solum timere & fugere oportet: sed quidquid ad illa inducit, vel ex eis oritur, ne mortiferum virus in incautos spargant. Omni ferè momento subtilissimè sese insinuant diversæ occasiones curiositatis, loquacitatis, scurrilitatis, iræ, contentionis, impatientia, evagationis, & aliarum ejusdem generis culparum & imperfectionum; & quia istæ nedum evitari, sed vix percipi possunt, hoc omninò curandum est, ut saltem ex animo omnis erga illas affectus, nequidquam reluctante naturâ, evellatur: alioquin permanente erga illas affectu, nec emendari unquam poterunt, nec remitti, etsi centies Ecclesiæ clavibus in Sacramento penitentia subiciantur. Scio quidem, de his levioribus noxis scriptum esse, *Septies cadit justus*: verumtamen ipse vir justus sic vivit, ut in eas nunquam labatur, nisi ex fragilitate, vel subreptione. Quod verò atinet ad vitia, qui cupit ea radicitus extirpare, debet imprimis cum pravus motus excitatur, ipsum coercere, tum actum contrariæ virtutis elicere: ut, si quis injuriâ afficiatur, primò quidem iræ motum frænabit, tum actum eliciet patientia & humilitatis, gaudens se pati quod meretur, idque sæpius sibi contingere optabit: mox illum sincerè diliget, qui contumeliam irrogavit, eique alacriter beneficium rependere paratus erit, quoties sese occasio obtulerit; neque enim sufficit declinare à malo, nisi quis studeat & bene operari; nec servus bene mereri de-

domino suo censendus est, quia nec verbera; illi, nec contumelias infert, nisi quoque fideliter illi seruiat, & iussis ejus exactè obtemperet. Et in hoc multi falluntur, qui salutem suam in tuto positam arbitrantur, quia putant se nihil mali operari, omittentes interim, quæ officii sui sunt, & virtutis studium negligentes: *Declina à malo*, ait psalmus & *fac bonum* (Ps. 36: 27.) utrumque enim necessarium est, & mala non perpetrare, & quæ ad munus proprium spectant, non omittere.

S. XL.

Viros Ecclesiasticos & Religiosos strictius teneri ad perfectionem.

Quamvis norma, & institutio Christianæ perfectionis universis Christi fidelibus tradita sit, non solis Religiosis, ut supra ostendimus, nemo tamen inficiari potest, quin strictius ad eam teneantur, qui se voto solemnem vel in Religione approbata, vel in statu Clericali Domino consecrarunt. In his siquidem statibus constituti non solum seipsos sanctificare, sed reliquos quoque fideles verbo & exemplo instruere, illuminare, & ad salutem perducere debent. Nihil in hoc negligendum, nam prava remissio maxima jactura est. Ideo ita eos vivere, ita virtutibus incumbere oportet, ita cum cæteris hominibus se gerere, ut ab eorum colloquio & consortio revertantur percutientes pectora sua, & dicentes, verè Filii Dei sunt isti. Sicut vir religiosus cujuscumque domini se incapacem fatetur op votum paupertatis: ita judicare debet, appetitum suum & voluntatem non esse in sua potestate propter votum obedientiæ, nec illis posse pro suo arbitrio uti. Ille autem verè pauper & obediens censetur, qui se rebus omnibus etiam ad vitam necessariis libenter, & læto animo exiit, qui ad omnem Superioris nutum, sive grata, sive molesta præcipiat, semper obedire paratus est. At è contrario qui ob rerum penuriam tædio afficitur, & murmurat, qui mandatis inuitus paret, religiosus non est. Neque enim in alio, ut ita dicam, elemento vivere debet, quàm in sui contemptu & abiectione, rerumque omnium abdicatione, ut Christo conformis sit, qui nihil possidens in hoc mundo factus est Patri obediens usque ad mortem. Quid prodest Christi

Domini, Sanctorumque gesta legere, & celebrare, si ea sic legimus & laudamus, ac si ad nos nullo modo pertinerent? Hæc nobis proposita sunt, ut ad eorum normam & typum vitam nostram instituamus. Nihil Religioso perniciosius, quam securitas, & libertas, cum omnia ei ad nutum eveniunt, omnia fiunt prout vult. Dicebat quidam vir sanctus, nullum esse religiosum in Coelis, qui non fuerit martyr in terris: vita quippè religiosi ad præscriptum suæ Regulæ strictè viventis incruentum martyrium est. Causa verò potissima, ob quam plerique in Religione irregulariter vivunt, ex defectu considerationis oritur, quia nec perpendunt, nec penetrant, quanta sit Status religiosi sublimitas, & quàm noxia sit omnis vel minima regularis disciplinæ relaxatio. Hinc verò paulatim provenit propriæ vocationis oblitio, orationis, atque aliarum exercitationum omisio, tum variis subtilitatibus & argumentis, quæ à proprio amore suggeruntur, disciplinæ contemptum excusare nituntur: & quia interiori spiritus suavitate destituti sunt, solatium foris quærunt à creaturis. Pauci sunt, qui in simplicitate cordis sui per spinosa crucis itinera Christum sequantur. Turba verò errantium maxima est, unde licitum quodammodo fit, quod plerique faciunt. Cavendum igitur, ne multorum exempla nos perdant, desperatæ enim dementia est, hominem tepidum & imperfectum in eo statu securè vivere, in quo viri sancti cautè incedentes vix tramitem tenuerunt.

S. XLI.

Religiosi sua vocationis immemores describuntur.

Non consistit Spiritus religiosus in exteriori specie, & in habitus ac corporis compositione; sed in spiritu humilitatis, & in interiori cum Deo occupatione. Quia verò infirmitas humanæ naturæ eundem semper rigorem servari non patitur, hinc fit, ut sensim defluat, & ad propria commoda quærenda ruat: ex quo sequitur, ut omnis religio quantumvis optimè instituta, à primæva puritate & fervore recedens, per quosdam vix perceptibiles gradus ad humanum & politicum vivendi modum dilabatur. Ideo plures tam religiosi quàm clerici omnino ficti sunt, habitu quidem Ecclesiastici, moribus

moribus autem deteriores, quam filii hujus sæculi. Toti sunt in apparatu verborum & cæmoniis, in procurandis dignitatibus, in aucupanda magnatum benevolentia, in cumulandis divitiis. Mille habent diverticula, ut suos distortos fines consequantur, & publico Ecclesiæ bono privatas utilitates anteponant. Habitat in domo Dei, patri cælesti profus degeneres, & servi Dei dicuntur, cujus mandatis non obediunt. Vitam ducunt omni sollicitudine vacuum, de Christi patrimonio viventes, atque amplis redditibus dotati sunt, ut Deo & Ecclesiæ deseriant: nihil tamen totius anni decursu agunt, quod uniusdiei alimoniam mereatur. Nunquam desunt illis verba, ut totâ die inutiliter cum hominibus sermones misceant: muta verò sit lingua, deficit sermo, ut vel modico tempore de Deo, vel cum Deo loquantur. Alii verò sunt, qui aversi à propria vocatione, in qua permanendum esse Apostolus monet, ad alium statum quasi perfectiorem aspirant; cumque mores mutare deberent, hanc mutationem differunt, donec sint in alio loco, ad quem nunquam pervenient. Somnia vigilantium ista sunt, & subtilissima diaboli tentatio, nam cœlum non animum mutant, qui per loca diversa vagantur. Difficile est, ut in alio loco laudabiliter vivat, qui se, & sua vitia secum portat.

§. XLII.

Oportere Religiosum à mundo alienum esse.

Tunc Religiosus sperare poterit, se initium aliquod perfectionis habere, cum ipsum homines oderint & despexerint. Unuiquisque enim sibi dissimiles odit, & Christus Discipulis suis dixit; *Si de mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret: quia verò de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus* (Joan. 15: 19.) Quod si religiosus de mundo non est, ita vitam in Monasterio instituerè debet, ut modo vivendi ostendat, se statum penitentia profiteri ad expianda peccata, quæ olim in mundo perpetravit. Quò magis autem à mundi actibus alienus fuerit, eò citius ad apicem perfectionis perveniet: & quò minus inter gentes versabitur, eò majori pace, & animi libertate fruatur. Facile transitur ad plures, & pravorum exempla sensim bonos ad similia dis-

ponunt. *Commisti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & servierunt sculptilibus eorum* (Ps. 105: 35.) *& facti sunt sicut populus, ita & Sacerdos* (Isai. 24: 2.) Nimia quoque familiaritas, & assidua cum hominibus consuetudo fastidium gignit, occulta vitia detegit, contemptum parit, & fervorem devotionis extinguit. *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei* (Luc. 9: 62.)

§. XLIII.

Arguuntur qui regimen animarum ambiunt.

Magna temeritas Ecclesiasticorum est, qui, cum viribus careant ad onus pastorale ferendum, illud tamen anxie quærunt, & se illi spontè subjiciunt, non vocati à Deo, sed spiritu elationis impulsu; non ut gregem pascant, sed ut ipsi pascantur; non ut regant, sed ut dominantur. Res planè horribilis ac deploranda est, quod regimen animarum plurimi ambiunt, sed nemo considerat, quanti momenti sit fidei iustorem Deo esse pro animabus Christi sanguine redemptis; atque onus accipere usque ad cœli valvas portandum sub pena æternæ damnationis, si illud culpabiliter excutiant. Ut autem suæ superbiæ velamen obtendant, libenter arripiunt quod ait Apostolus, *Qui Episcopatum desiderat bonum opus desiderat* (1. Tim. 3: 1.) nec tamen advertunt, quod laudato desiderio id, quod laudaverat, in terrorem protinus vertit subdens, *oportet autem Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, modestum.* Et quis est tanta præditus sanctitate, ut possit se in omnibus irreprehensibilem exhibere? Merito igitur Pastorale officium ars artium dicitur, & onus Angelicis humeris formidandum. Quantum enim iudicii requiritur ad regendos homines, quorum mira diversitas, incredibilis inconstantia, nulla sinceritas? Quantum luminis ad occulta cordium penetranda, quod Dei proprium est, & ad intentiones discernendas? Quantum prudentiæ ad diversorum propensiones dignoscendas: quantum diligentia, ut abstrahatur anima à peccato: quantum industriæ ad obstandum tentationibus: quantum solertiæ ad avertendas malorum occasiones: quantum scientiæ ad moderandam conscientiam: quantum

quantum fortitudinis ad coercendos peccatores: quantum virtutis ad resistendum adversariis: quantum patientiæ in tolerandis imperfectis: quantum constantiæ in bonis promovendis: quantum denique habilitatis ad omnia iustitiæ munera exercenda? Hæc omnia sine speciali Dei gratia vix possunt in uno homine reperiri: ac proinde animarum cura sine manifesta Dei vocatione acceptanda non est: tum diu considerandum, quid valeant humeri, quid ferre recasent. Non debet præesse, qui non potest prodesse.

§. XLIV.

Omnibus Christianis necessariam esse Orationem.

Tanta est necessitas Orationis, ut fidei dogma sit, neminem sine illa Salutem consequi posse. Quis enim potest Deum vocantem sequi, nisi dono gratiæ adjuvetur; ejus autem auxilium quis potest sine oratione promereri? Idcirco docet Scriptura, oportere semper & sine intermissione orare (*Luc. 18: 1. 1. Theff. 5. 17.*) quia semper & in omnibus auxilio Dei indigemus. Semper autem orat, qui certa orandi tempora nullo unquam die prætermittit. Semper orat, qui omnia quæcumque agit purissima intentione ad Deum refert; oratio enim nihil aliud est, quam elevatio mentis in Deum. Semper orat, qui efficax orandi desiderium in corde jugiter conservat, nam ipsum desiderium oratio est. Bene orat qui bene vivit. Nemo vitiosus, nemo impius, nemo desertor fuit, qui non prius omne orandi studium abjecerit. Oratio canalis est, per quem fluunt in animam rivuli Divinæ gratiæ: eâ deficiente arefcit anima, & sensim perit. Nec sufficit, aliquot preces voce tantum absque ulla attentione, & reverentiâ, ut plerique faciunt, persolvere: nam de his conqueritur Deus dicens, *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me* (*Isai. 29: 13. Matth. 15: 8.*) Et qui sic orat, non evadet Prophetæ comminationem, canentis, *Oratio ejus fiat in peccatum* (*Psal. 108: 7.*) Mendacia sunt, & inania verba, cum quis scelus operatur, & psallit Deo, *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum* (*Psal. 118.*) Totus in patinis est, & dicit, *Oblitus sum comedere panem meum* (*Pf. 101: 5.*) ridet tota die, vanisque gaudiis distulit, & ait, *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte* (*Psal. 41: 4.*)

Mandatis Dei non pareat, & psallit, *Maledicti qui declinant à mandatis tuis* (*Pf. 118.*) Execrabiles sunt hujusmodi orationes, iram Dei erga orantem provocant, & duris suppliciis castigari merentur. Nemo autem Christiani nomine dignus est, nisi saltem bis in die, mane cum surgit & vespere antequam cubitum eat, mentem ad Deum elevet, & aliquo spatio temporis ferventer oret, ut tantumdem diei reficiendæ animæ tribuatur, quantum corpori nutriendo impenditur. Nec unquam dimittenda, aut diminuenda oratio, quamvis aridi in ea, & omni consolatione, ac spiritus suavitate qui orat destitutus sit: vera enim devotio & solida animi jucunditas non in fervoris affluentia, non in sensibili dulcedine, non in mollibus quibusdam affectibus, & lacrymis consistit; nam etiam Turcæ, & alii infideles in suis precibus & sacrificiis hæc interdum experiuntur; sed in prompta voluntate serviendi Deo, & à peccatis abstinendi. Quæ Dei sunt non sensu, sed solâ fide percipiuntur.

§. XLV.

Quæ dispositio ad orandum requiratur.

Multi sunt qui methodum & regulas perquirunt, quibus discant orare Deum, ac si oratio veluti ars quædam & opificium foret, quod certis quibusdam legibus contineretur. Non damno præcepta orandi à sanctis & piis viris præscripta, sed sola non sufficiunt, nisi adsit continua cordis & sensuum custodia, sine quâ Spiritus orationis haberi non potest. Cor enim totâ die dispersum & dissipatum, & in vanis hominum fabulationibus occupatum, quomodo poterit in oratione ad Deum accedere, & de maximo salutis negotio cum illo agere? Magna hæc hominum illusio est existimantium, se posse brevissimo horæ intervallo rem homini terreno difficillimam peragere, à qua totâ die alieni fuerunt, & de qua antea nec quidem cogitarunt. Oratio mentem requirit puram, & à rerum terrenarum imaginibus liberam, ut soli Deo vacare possit. Nulla ad eam magis idonea dispositio, quàm integritas vitæ, & morum innocentia. Qui ejus studio incumbere & in eo progredi cupit, tanti debet celestia æstimare, ut terrenis veluti mortuus sit, nullumque in eis solatium inveniat. Bona est oratio, quam fides & humilitas comitantur.

§. XLVI.

§. XLVI.

Cur multi ex oratione nihil proficiant.

PAuci sunt, qui ex oratione, & meditatione fructum percipiunt, quia rebus, quas meditantur, contrariam dispositionem, & sensum habent; nec se offerunt Deo tanquam victimam, & holocaustum ad omne ejus beneplacitum perficiendum. Ipsum quidem precantur, ut eos doceat cognoscere & facere voluntatem suam; sed nihilominus contra Dei voluntatem multa operari non cessant, quia duplicis cordis sunt, unum Deo expandunt in oratione; alterum sibi reservant, nec dicunt cum Propheta, *In toto corde meo exquisivi te* (Ps. 118.) Alii spiritu curiositatis & superbiæ impulsu sublimioribus speculationibus occupantur, quæ ad vitia cognoscenda & eradicanda parum vel nihil conferunt, & si aliquando voluntatem excitant ad gemitus & suspiria, ea tamen suavitate statim evanescente impatientes remanent, sui consilii tenaces, refractarii, ac iisdem semper vitiis irretiti. Atque hinc fit, ut repentinæ conversiones ex vehementi commotione provenientes ut plurimum non durent, quia cessante illâ vi, quæ voluntatem quodammodo rapuit, ipsa quoque motio desinit, & homo ad vitia, quibus assuevit, relabitur. Alii instinctu propriæ delectationis ad orationem accedunt tanquam ad fontem suavitatis, non Deum sed se ipsos quærentes, ut spiritualis dulcedinis ubertate reficiantur. Alii orationis emolumentum ex veri & falsi notione metiuntur, & hi omnino sibi imponunt, quia multa discere in oratione & nihil operari magna diaboli deceptio est. Nihil homini prodest oratio, quamvis ad cælum rapiatur, & audiat arcana verba, quæ non licet homini loqui, nisi exuto spiritu mundi sentiat in se augeri promptam erga Deum voluntatem. Bene orat, qui nihil scire, nihil habere desiderat, nisi Christum & hunc crucifixum.

§. XLVII.

Nunquam studium orationis omittendum.

ERROR communis est, meditationem rem difficillimam esse, cum tamen nemo sit, qui non quotidie meditetur. *Quid est enim medita-*

ri, nisi rem aliquam mente revolvere? Hoc autem continuo facimus à mane usque ad vespeream; sed ut plurimum noxia & vana meditamur. Cur igitur mysteria Fidei, & quæ salutis nostræ sunt, non meditamur? His jugiter occupari mens nostra facillimè posset, si eam avertere à rerum terrenarum curis conaremur. Hac de causa ad orationis studium inepti sumus, quia sensibus mori, & Christi crucem atque ignominiam amplecti nolumus. Sæpè etiam orationem omittimus, ut bonis operibus extrinsecus incumbamus, ex quibus nullus vel exiguus provenit fructus, quia lumine destituimur ad bene agendum necessario, quod non nisi in oratione percipitur, & illa peragimus extra ordinem superne gratiæ, nostro potius, quam divino impulsu. Maximus autem error est interiora propter exteriora negligere. Sicut corpus quotidianâ destitutum alimonia paulatim deficit, & perit: ita languet anima, ac veluti exanimis fit, nisi oratione, quæ cibus ipsius est, singulis diebus nutriatur. Cibo autem indiget eò frequentiori, quò plura ac majora habet contraria, quàm corpus. Ipsam enim tum ea omnia per consensum vexant, quæ corpori molesta sunt, frigus, æstus, ægritudo, fames, sitis, & alia ejusdem generis: tum corpus ipsum, & sensus, concupiscentia, dæmon, & mundus. Cum autem oramus, Deum quærere & invocare debemus in penetralibus animæ, in interiori homine, in quo ipse habitat, sicut in templo suo. Quare verba sonantia ad orandum necessaria non sunt, sed in spiritu & veritate Deum orare, & adorare oportet. Conceptis verbis preces effundere illis necesse est, qui nesciunt in abdito mentis cum Deo loqui, & ea quibus indigent proprio sermone exprimere. Publicæ item Ecclesiæ preces voce, & cantu promuntur, ut audiant fideles, & ædificentur, votisque consentientibus eleventur in Deum. Ceterum templum Dei & locus orationis nos ipsi sumus, & regnum Dei intrâ nos est.

§. XLVIII.

Conditiones bonæ Orationis.

UT perfecta sit oratio, quâ aliquid à Deo petimus, debet orans solius Dei amore ad id quod postulat excitari. Quamvis enim res ipsa bona & amabilis sit, tutius tamen & perfectius est eam petere, & amare, quia Deus vult, ne sub velo bonitatis rei, lateat perniciosus

ciosus amor sui. Basis orationis Fides viva est, & presentia Dei, ad quem accedendum cum simplicitate, sicut infans ad ubera matris fertur nihil discernens. Qui, dum orat, se orare considerat, non est perfecte attentus orationi, mentem enim & intentionem à Deo divertit, quem orat, ut attendat orationi, quâ orat. Et sic sæpe contingit, ut incidat in distractiones, cum eas nititur evitare. Ideo in oratione valde commendatur simplicitas, quâcunque alienâ consideratione sublatâ, ferventiùs siquidem orat, qui nescit se orare, soli Deo attendens quem orat. Nulli autem evagationi obnoxia mens erit, quæ Deum semper presentem habuerit. Nam quò evagari poterit, quæ se totam in oceanum immensæ Divinitatis immerferit? Quocumque se vertat, inde numquam emerget. Quod si Deo permittente multæ contingant distractiones, non erit oranti inutilis oratio sua, si in illis expellendis strenuè dimicaverit. Aderit Deus decertanti, quamvis procul videatur abesse. Faciliùs tamen vincuntur avertendo ab eis mentem, easque spernendo, quàm contra pugnando: eâ enim pugna sæpe fit, ut fortius animo imprimantur, & magis infestæ sint. Oratio arida, & expers omnis consolationis è o gratior est Deo, quò minùs grata naturæ est.

§. XLIX.

Gratia, & modus Orationis duplex.

Sicut viatores, dum iter agunt, semper locum ita qui orant, ad finem orationis, qui est unio cum Deo, animi intentionem indefinenter dirigere debent, eo sibi præfixo scopo, ut sublati impedimentis ad eam unionem disponantur. Inanis est orantium labor, si aliud in oratione exquirunt. Cum verò duplex sit oratio, una communis, quæ conatu & industriâ nostrâ fit, præveniente tamen, & cooperante gratiâ Dei, nemo enim, ut docet Apostolus (1. Cor. 12: 5.) potest dicere Dominus *JESUS*, nisi in Spiritu sancto; altera singularis & infusa, quæ non est in potestate nostra, sed à Deo infunditur, quibus & quando vult; utraque sanè desiderari, & peti ab illo potest, qui facit nos quærere ut inveniamus, petere ut accipiamus, pulsare ut aperiat nobis; soli tamen meditationi modo communi, & consueto vacandum est, nisi quis Divinâ inspiratione, & vocatione ad altius orationis geau eleve-

tur. Gratia autem meditationis nihil aliud est, quàm facilitas mentem ad Deum elevandi, sanctos affectus concipiendi, & effundendi cor suum ante conspectum Domini Dei sui. Hanc Deus humilibus largiri solet, qui non confidunt in virtute sua, ejusque opem implorant, ut, à quo datur orandi præceptum, ab ipso petatur auxilium; quia omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum. Ideo incipienda est oratio à confessione nostræ impotentiae, & fragilitatis, à detestatione peccatorum, quia iustus initio orationis accusator est sui, & à rectitudine intentionis, nullo sibi proposito fine, nisi adimplendæ Divinæ voluntatis, de qua dicit Apostolus, *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra* (1. Thess. 4: 3.) Qui aliter orat, Divinæ misericordiæ ostium contra se claudit.

§. L.

Fons Omnium bonorum oratio.

Quod de Sapientia scriptum est, hoc verè de Oratione dici potest: *Super salutem, & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius, & lætatus sum in omnibus, quoniam antecedit me ista, & ignorabam, quoniam horum omnium mater est. Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui isti sunt; participes facti sunt amicitie Dei.* (Sap. 7.) Oratio quippe fons gratiæ est, virtutum patens, mentis illuminatio, merentium consolatio, lætantium jucunditas, cibus animæ omniumque bonorum origo, & custodia. Hæc iram Dei placat, veniam peccatorum impetrat, expellit vitia, liberat à periculis, & Divini amoris in nobis ignem accendit. In ea omnium virtutum actus exercetur. Prima verò ante omnes occurrit Fides, nemo enim oraret, nisi crederet Deum esse presentem, & preces clamantium ad se audire, easque posse, & velle, si justè petimus, exaudire: Spes erigitur, quia maximam in Dei ope, & misericordia fiduciam habemus. Charitas excitatur Divinæ bonitatis consideratione, quæ urget nos ad ipsum super omnia diligendum. Per eam discimus adimplere omnem justitiam, & iustorum prudentiâ omnia perpendere. Fortitudo exercetur, quia orans firmiter statuit servire Deo, & pro ejus amore adversa

adversa omnia tolerare. Temperantiæ actus eliciuntur, quia mens orantis à terrenis & corporeis abhorrens, cœli delicias degustat. Donâ quoque Spiritûs sancti vim suam exerunt, quia intellectus de æternis illuminatur, Dei sapientiâ fruuntur, ipsique Deo appropinquans omnes creaturas scientiæ dono pro nihilo habet: tum luce ube-

riori perfusus in rerum agendarum dispositione per donam consilii non fallitur: ad orandum pro aliis pietate impellitur; Divinæ Majestatis celsitudine apprehensâ ejus timorem concipit, & ad multa pro Christo toleranda fortitudinè roboratur. Multis ergo virtutibus fulget, qui multum orationi incumbit.

P A R S II.

De moderandis animi affectionibus, & de studio virtutum.

§. I.

Querenda veritas, fugienda vanitas.

Veritatem omnes desiderant, omnes commendant, sed ubi ea sit, pauci cognoscunt: nam si scirent ubi esset, nihil amplius quærerent, nihil præter illam amarent. Et quidem in rebus mortalibus eam non esse evidens est. Quidquid enim in aliquo loco est, nullo modo permanere potest, si illud, in quo est, non permaneat: mortalia autem esse desinunt, quia intereunt, ac propterea in illis non est veritas. Quærenda igitur est in rebus immortalibus, quæ verè sunt, & in æternum futuræ sunt: quærenda in virtute, quæ nihil aliud est, quam æqualitas vitæ in omnibus veritati consentiens, exclusâ vanitate, & rerum pereuntium cohibito appetitu. Veritati enim congruit homo, cum animi motus ratio regit, & spiritus Dei in eo dominatur: Quod si cupiditatum tyrannico imperio subit, à veritate in vanitatem desluit, & variis, ac contrariis perturbationibus agitur, hinc timore, inde desiderio, hinc anxietate, inde inani lætitiâ; hinc rei amissæ dolore, hinc ardore adipiscendi quæ non habet; hinc acceptæ injuriæ cruciati, inde studio vindicandæ. Hi sunt videlicet omnium malorum fontes, quæ miserrimam animam vexant, vanitas & voluptas. Oriuntur ex vanitate eorum omnium, quæ propriam excellentiam fovere possunt, ardentissimum desiderium, magna sui æstimatio, aliorumque contemptus, & aversio à veritate. Ex voluptate propensio illa procedit, quâ fertur homo ad cibum, & potum, ad ludos, & relaxationes, & ad reliqua omnia, quæ corpo-

ri, & spiritui rebus terrenis occupato grata, & jucunda sunt. Hinc evagatio continua, & cordis effusio ad exteriora, quibus anima Deo vacua implere se studens, tota est in nugis & vanitatibus mundi, quærens homines, cum quibus recreetur, & confabuletur, & à quibus laudetur in desideriis, & vanitatibus suis. Hæc verò sunt, quæ homini carnali exosam reddunt Divinam Legem, & Evangelicam perfectionem. Evangelium siquidem nihil magis commendat, quam humilitatem: at natura corrupta semper inclinatur ad superbiam. Evangelium prædicat penitentiam, à qua homo maximè abhorret. Fides igitur est necessaria, quæ docet nos omnem veritatem; & hæc est victoria, quæ vincit mundum, Fides nostra. Filius Dei Patri consubstantialis, ut amorem nostrum à rebus terrenis avellendum esse doceret, fidem prædicationi suæ altissimâ virtutum exercitatione conciliavit. Divitias homines appetunt; pauper esse voluit: honoribus, & imperiis inhiant; abscondit se ne fieret Rex: contumelias intolerabiles esse arbitrantur; omne genus injuriarum sustinuit: calumnias detestantur; innocens damnari voluit. Vita ejus disciplina morum fuit, nec ullum à nobis peccatum committi potest, nisi cum appetimus quæ ille contempsit; aut ea fugimus, quæ ille sustinuit. Stultus igitur est qui vitam beatam in iis positam putat, quæ spernenda esse Christus docuit.